

Rapportage feitenonderzoek

Provincie Zeeland

16 juli 2019

Inhoudsopgave

 Samenvatting	4	 3. Bevindingen	17
 1. Introductie	7	3.1 Inleiding	18
1.1 Aanleiding	8	3.2 Fractievergodingen	18
1.2 Doel van het onderzoek	8	3.3 Declaraties	24
1.3 Aard en reikwijdte	8	3.4 Overige observaties	26
1.4 Waarborgen	9	3.5 Resumé	29
1.5 Beperkingen	9	 4. Hoor en wederhoor	30
1.6 Verrichte werkzaamheden	10	4.1 Inleiding	31
 2. Context	11	4.2. Wederhoor overige personen	31
2.1 Inleiding	12	4.3 Wederhoor betrokkenen	32
2.2 Achtergrondinformatie en scoping onderzoek	12	4.4 Wederhoor opdrachtgever	32
2.3 Fractievergodingen	13	 Bijlagen	33
2.4 Declaraties individuele Statenleden	15	A. Aanpassing factuur	34
2.5 Controle en verantwoording	15	B. Schriftelijke reactie betrokkene (VB)	36
2.6 Resumé	16	C. Schriftelijke reactie betrokkene (PvD)	43
		D. Schriftelijke reactie betrokkene 5 juli 2019 (VB)	44

Samenvatting

Samenvatting

Dit hoofdstuk bevat een verkorte weergave van de relevante bevindingen uit ons onderzoek. Wij hebben het onderzoek uitgevoerd met inachtneming van de voorschriften die van toepassing zijn op het verrichten van persoonsgerichte onderzoeken. De heer P. van Dijk en de heer V. Bosch zijn daarbij aangemerkt als betrokkenen. Beiden hebben gebruik gemaakt van de gelegenheid tot wederhoor. De schriftelijke reacties van betrokkenen zijn integraal opgenomen in de bijlagen van deze rapportage.

De bevindingen in deze samenvatting zijn gebaseerd op het door KPMG uitgevoerde onderzoek op basis van de in dit onderzoek betrokken informatie. Het doel van het onderzoek is het verschaffen van inzicht in de relevante feiten en omstandigheden die ten grondslag liggen aan de signalen van mogelijke onregelmatigheden binnen de Statenfractie van de PVV in de Provincie Zeeland.

Aanleiding van ons onderzoek is feitelijk gelegen in een “Manifest van Wantrouwen tegen Peter van Dijk” de dato 17 april 2019 die door de PVV Provinciale Staten Zeeland, PVV raadsfractie Terneuzen en PVV raadsfractie Tholen is opgesteld. Daarnaast zijn in de media verschillende artikelen en geluidsfragmenten verschenen waarin signalen van mogelijke onregelmatigheden tot uiting komen. Mede gelet op het omvangrijke aantal signalen is in overleg met de Provincie Zeeland besloten om het onderzoek af te bakenen tot die zaken die onder de verantwoordelijkheid van de Provincie vallen. Persoonlijke aantijgingen worden derhalve beschouwd als interne fractie-aangelegenheden welke buiten de scope van dit onderzoek vallen. De scoping van ons onderzoek is derhalve beperkt tot de wijze waarop de fractievergoedingen zijn aangewend door de PVV-Statenfractie en de declaraties van de individuele PVV-Statenleden.

KPMG heeft administratief onderzoek verricht met betrekking tot de in de verantwoordingen van de besteding van de fractievergoedingen opgenomen kosten (inclusief onderliggende specificaties) welke ten laste van de fractievergoedingen zijn gebracht in de jaren 2011-2018. Naast een aantal algemene observaties ten aanzien van het ontbreken van enkele onderliggende bescheiden, betrekking hebbende op kleine uitgaven (onder de EUR 100) en de aanwezigheid van ‘grijze gebieden’ waaruit het Provinciaal belang niet zondermeer blijkt, zijn navolgende specifieke observaties gedaan.

- In de administratie over het kalenderjaar 2018 is een factuur ad EUR 816,75 aangetroffen waarbij de factuuromschrijving door de leverancier op verzoek van en/of met medeweten van de heer P. van Dijk en de heer V. Bosch is aangepast om deze uitgaven ten onrechte ten laste van het fractiebudget te kunnen brengen.
- In geluidsfragmenten komt de wijze van het financieren van partijactiviteiten door middel van een zogenoemde U-bocht constructie met gebruikmaking van een vrijwilligersvergoeding tot uiting. De vrijwilligersvergoeding wordt bekostigd uit Provinciale middelen.
- Uit interviews en geluidsfragmenten komt tot uiting dat de werkzaamheden van verschillende PVV-fractiemedewerkers niet alleen het provinciaal belang diende en derhalve ten onrechte ten laste van het fractiebudget zijn gebracht.

De exacte omvang van de ten onrechte aan de fractiegelden gebrachte kosten is door het ontbreken van de benodigde onderliggende informatie niet meer te kwantificeren, met uitzondering van de factuur ter grootte van EUR 816,75.

Samenvatting

Ten aanzien van deze declaraties is door zowel de heer Van Dijk als de heer Bosch aan ons kenbaar gemaakt dat de ander onjuiste declaraties bij de Provincie zou hebben ingediend. De mogelijke onjuistheden zouden betrekking hebben op onder meer zowel het declareren van gemaakte reizen die zouden zijn gemaakt ten behoeve van achterbanbijeenkomsten, alsmede het declareren voor reiskosten waarbij is meegereden met iemand anders. De exacte omvang van de onjuiste declaraties is door het ontbreken van de benodigde onderliggende informatie lastig tot niet meer te bepalen, maar lijkt in omvang beperkt.

De handelingswijze binnen de PVV-fractie met betrekking tot de specifieke observaties en de observaties ten aanzien van de onjuiste declaraties zijn buiten het gezichtsveld en controlebereik van de Statenadviseur en de externe accountant verricht. Op grond van voor ons onderzoek beschikbaar gestelde informatie hebben wij geconstateerd dat door de administratie van de Provincie een nauwkeurige controle wordt uitgevoerd op de kosten welke ten laste van de fractievergoedingen zijn gebracht, evenals de juistheid van de door de individuele Statenleden ingediende declaraties voor zover het posten betreft die voor de Statenadviseur controleerbaar zijn.

1. Introductie

1. Introductie

1.1 Aanleiding

U bent onlangs bekend geworden met signalen van mogelijke onregelmatigheden bij de besteding van het fractiebudget bij een van de partijen in Provinciale Staten van Zeeland. Deze signalen zien onder meer toe op mogelijke belangenverstrengeling bij de aanstelling van medewerkers binnen de fractie van de PVV en de aanwending van de aan de PVV-fractie toegekende fractievergoedingen en de verantwoording daarvan in de jaarverantwoording van de fractiebudgetten van de PVV over de jaren 2011-2018. De onduidelijkheden en vragen rondom deze signalen zijn voor u aanleiding een onafhankelijk onderzoek te laten instellen. U heeft KPMG Advisory N.V. (hierna: KPMG) gevraagd om onderzoek te doen naar voornoemde signalen.

1.2 Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is het verschaffen van inzicht in de relevante feiten en omstandigheden die ten grondslag liggen aan de signalen van mogelijke onregelmatigheden binnen de Statenfractie van de PVV in de Provincie Zeeland, alsmede het inzichtelijk maken van de mogelijke gevolgtrekkingen op aan de Provincie Zeeland afgelegde verantwoordingen van de aanwending van de fractievergoedingen

Het onderzoek heeft zich gericht op de volgende onderzoeksvragen:

1. Zijn er in verantwoordingen over de aanwending van de verleende en vastgestelde fractievergoedingen vanuit de Provincie aan de PVV over de jaren 2011 tot en met 2018 aanwijzingen te onderkennen die van invloed kunnen zijn op de beoordeling van de rechtmatigheid van de in de verantwoordingen opgenomen posten?
2. Zijn de door de PVV ingediende verantwoordingen conform de vigerende regelingen opgesteld?
3. Op welke wijze kan invulling worden gegeven aan het onderzoek naar de genoemde signalen van mogelijke onregelmatigheden in het door de

PVV d.d. 17 april 2019 opgestelde Manifest van Wantrouwen en de podcast van NRC/Omroep Zeeland die in de pers is verschenen?

4. Hoe is de verantwoordelijkheid binnen het stichtingsbestuur van de PVV, die de fractievergoeding beheert, in de afgelopen jaren geregeld?
5. Op welke wijze is er invulling gegeven aan het financieel beheer door specifiek de PVV-fractie van de door haar ontvangen fractievergoedingen?
6. Wat is de aard en omvang van de mogelijke onregelmatigheden?
7. Welke personen binnen de Provincie Zeeland, dan wel de Statenfractie van de PVV, zijn betrokken (geweest) bij mogelijke onregelmatigheden c.q. zijn daarmee bekend (geweest)?

De onderzoeksvragen zijn in overeenstemming met onze opdrachtbevestiging d.d. 9 mei 2019. Het onderzoek is gefaseerd uitgevoerd. Ná afronding van de oriënterende onderzoeksfase is op verzoek van opdrachtgever invulling gegeven aan een persoonsgericht vervolgonderzoek. De aard en reikwijdte van deze werkzaamheden zijn in een schrijven d.d. 4 juni 2019 vastgelegd.

1.3 Aard en reikwijdte

Onze opdracht betreft een overige (advies)opdracht. De aard van de werkzaamheden houdt in dat wij geen accountantscontrole, beoordelingsopdracht of andere assurance-opdracht hebben verricht. Derhalve verstrekken wij geen zekerheid met betrekking tot de getrouwheid van financiële of andere informatie.

Het onderzoek is gericht op het rapporteren van feitelijke bevindingen. Het is aan opdrachtgever om eventuele conclusies te trekken op basis van de gerapporteerde onderzoeksbevindingen. Wij benadrukken dat KPMG geen beslissingen neemt namens of participeert in enig besluitvormingsproces van uw organisatie.

1. Introductie (vervolg)

De aard van de opdracht brengt met zich mee dat wij geen juridisch advies verstrekken en voor zover wij gedurende het onderzoek of in ons rapport verwijzen naar relevante wet- en regelgeving, dit niet beschouwd dient te worden als het verstrekken van een juridisch advies.

1.4 Waarborgen

Het persoonsgerichte vervolgonderzoek heeft betrekking op het functioneren, handelen of nalaten daarvan door personen. Wij hebben het vervolgonderzoek uitgevoerd met inachtneming van de voorschriften die van toepassing zijn op het verrichten van persoonsgerichte onderzoeken. Dat betekent dat wij de heren Van Dijk en Bosch als betrokkene hebben gekwalificeerd en onder meer navolgende additionele waarborgen hebben getroffen in de uitvoering van ons vervolgonderzoek:

1. Betrokkenen geïnformeerd en medewerking verzocht aan ons onderzoek

Na afwikkeling van de oriënterende onderzoeksfase zijn betrokkenen op 6 juni 2019 door KPMG geïnformeerd over het vervolgonderzoek en verzocht om medewerking te verlenen teneinde te komen tot een evenwichtige weergave van de relevante feiten en omstandigheden. Beide betrokkenen hebben per mail aangegeven hun medewerking aan het vervolgonderzoek te willen verstrekken op basis van vrijwilligheid.

2. Hoor en wederhoor

KPMG heeft met betrokkenen en alle in dit onderzoek geïnterviewde personen, voor zover er passages uit de door KPMG gevoerde gesprekken in het rapport zijn opgenomen, hoor en wederhoor verricht. Bevindingen ten aanzien van dit hoor en wederhoor zijn opgenomen in hoofdstuk 4 van dit rapport. Betrokkenen hebben het conceptrapport op 28 juni 2019 ontvangen. De schriftelijke reactie van betrokkenen op ons conceptrapport de dato 28 juni 2019 is integraal opgenomen in bijlage B en C van deze rapportage.

1.5 Beperkingen

Juistheid en volledigheid informatie

Wij hebben voor ons onderzoek zowel gebruikgemaakt van voor ons beschikbare schriftelijke en digitale informatie als mondeling verkregen informatie. De aan ons verstrekte mededelingen zijn verstrekt op basis van vrijwilligheid en in ons onderzoek betrokken met als uitgangspunt dat deze mededelingen niet onjuist of misleidend zijn. Dit impliceert dat de juistheid en volledigheid van de in dit rapport opgenomen informatie afhankelijk is van de aan ons ter beschikking gestelde (schriftelijke en mondelinge) informatie.

Verspreidingskring

Ons rapport is in eerste aanleg uitsluitend voor u bestemd en het is niet toegestaan het rapport, dan wel delen daaruit, te gebruiken voor andere doeleinden dan overeengekomen, openbaar te maken of aan derden te verstrekken, eruit te citeren of eraan te refereren zonder onze uitdrukkelijke voorafgaande toestemming. Het is u niettemin toegestaan om de uitkomsten van onze werkzaamheden beschikbaar te stellen aan uw juridisch adviseur met als doel advies in te winnen ter zake van onderwerpen waaraan onze werkzaamheden zijn gerelateerd, onder de voorwaarde dat u hem informeert dat verdere verspreiding (behoudens voor eigen intern gebruik) niet is toegestaan zonder onze voorafgaande schriftelijke toestemming en dat wij, voor zover wettelijk toegestaan, ter zake van onze werkzaamheden geen verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid jegens hem aanvaarden.

Opdrachtgever heeft na afronding van ons onderzoek kenbaar gemaakt het rapport met grote mate van waarschijnlijkheid openbaar te willen maken. Hierover zijn additionele afspraken gemaakt tussen opdrachtgever en KPMG.

1. Introductie (vervolg)

1.6 Verrichte werkzaamheden

Het onderzoek is gefaseerd uitgevoerd. Fase 1 betrof het oriënterende onderzoek en fase 2 het vervolgonderzoek. Tussentijds is er gelegenheid geweest tot evaluatie van de voortgang en bepaling van de wijze waarop al dan niet een nadere verdieping en/of vervolgonderzoek gewenst was. De aard en reikwijdte van het vervolgonderzoek zijn in een schrijven d.d. 4 juni 2019 vastgelegd.

Fase 1: Oriënterende fase van het onderzoek

In deze fase hebben wij onder meer de navolgende werkzaamheden uitgevoerd:

- een beperkt openbare bronnen onderzoek uitgevoerd;
- kennisgenomen van de ontvangen signalen van mogelijke onregelmatigheden;
- kennisgenomen van reeds beschikbare en voor het onderzoek relevante documentatie;
- een beperkt aantal oriënterende gesprekken gevoerd met functionarissen van de Provincie Zeeland en de PVV-Statensfractie;
- de onderzoekbaarheid van de signalen beoordeeld, en geadviseerd over de inrichting van de nadere onderzoeksfase.

Fase 2: Vervolgonderzoek

In fase 2 hebben wij onder meer de navolgende werkzaamheden uitgevoerd:

- betrokkenen geïnformeerd, aangaande de doelstelling en de reikwijdte van ons vervolgonderzoek en verzocht om medewerking te verlenen aan het onderzoek;
- kennisgenomen van aanvullende relevante gegevens;
- transacties geanalyseerd met behulp van onderliggende stukken zoals facturen, prestatieverklaringen (indien aanwezig) en verrichte betalingen;

- verdiepende interviews gehouden met betrokkene(n) en andere (voormalige) functionarissen en/of partijen;
- aanvullend openbare bronnen onderzoek gedaan naar de in het kader van dit onderzoek relevante natuurlijke personen en/of juridische entiteiten;
- nader administratief onderzoek verricht voor zover als nodig voor het verkrijgen van inzicht in de transacties waarbij sprake is geweest van mogelijke onregelmatigheden;
- relevante onderliggende bescheiden geanalyseerd.

Fase 3: Rapportage

Naar aanleiding van de door ons uitgevoerde werkzaamheden hebben wij een rapport opgesteld van feitelijke bevindingen. Dit rapport bestaat uit een verzameling van relevante feiten en omstandigheden om u, als opdrachtgever, in staat te stellen antwoord te geven op de gedefinieerde onderzoeksvragen. In de derde fase van het onderzoek, de rapportagefase, hebben wij de volgende werkzaamheden verricht:

- een conceptrapport opgesteld de dato 28 juni 2019 op basis van de uitgevoerde werkzaamheden;
- relevante passages uit het conceptrapport de dato 28 juni 2019 ter wederhoor aan betrokken personen voorgelegd en eventuele reacties in beschouwing genomen;
- het conceptrapport de dato 28 juni 2019 ter wederhoor aan betrokkenen voorgelegd en reactie in beschouwing genomen;
- de uit wederhoor voortvloeiende feiten in beschouwing genomen en indien noodzakelijk nogmaals ter wederhoor voorgelegd;
- conceptrapport de dato 5 juli 2019 voor feitelijke afstemming aan opdrachtgever voorgelegd en reactie in beschouwing genomen;
- de rapportage gefinaliseerd en verstrekt aan opdrachtgever.

2. Context

2. Context

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk schetst de relevante kaders en context om de feiten, zoals opgenomen in hoofdstuk 3 op een juiste wijze te kunnen duiden. Paragraaf 2.2 verstrekt inzicht in relevante achtergrondinformatie en de scoping van het onderzoek. In paragraaf 2.3 en 2.4 worden de geldende normenkaders betreffende respectievelijk de fractievergoedingen en declaraties van individuele Statenleden beschreven. In paragraaf 2.5 wordt beschreven op welke wijze controle en verantwoording plaatsvindt. Tot slot bevat paragraaf 2.6 een resumé van dit hoofdstuk.

2.2. Achtergrondinformatie en scope van het onderzoek

Aanleiding van ons onderzoek is feitelijk gelegen in een “Manifest van Wantrouwen tegen de heer Van Dijk” de dato 17 april 2019 die door de PVV Provinciale Staten Zeeland, PVV raadsfractie Terneuzen en PVV raadsfractie Tholen is opgesteld. Daarnaast zijn in de media verschillende artikelen en geluidsfragmenten verschenen waarin signalen van mogelijke onregelmatigheden tot uiting komen. Alvorens in te gaan op betreffende signalen zal eerst op hoofdlijnen relevante achtergrondinformatie worden verstrekt inzake de PVV-Statenfractie.

Achtergrondinformatie

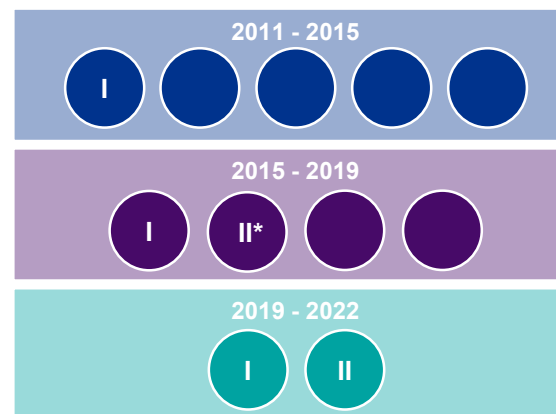
De Provincie Zeeland heeft 39 Statenleden. Statenleden ontvangen geen salaris, maar een vergoeding en tegemoetkoming in kosten. De rechten van Provinciale Statenleden zijn vastgelegd in de Provinciewet.

De Partij van de Vrijheid is een vereniging met een besloten karakter met slechts 1 partijlid. Door het ontbreken van leden voldoet de PVV niet aan de wettelijke criteria om voor subsidie in aanmerking te komen. De PVV, en derhalve ook de afdelingen van de PVV, ontvangt, ingegeven door de juridische structuur van de PVV, geen subsidie van de Rijksoverheid voor uitgaven die samenhangen met politieke activiteiten.

De PVV trad voor het eerst toe tot de Provinciale Staten Zeeland na de verkiezingen in 2011 met vijf zetels. De verkiezingen voor Provinciale Staten in 2015 resulteerde in vier zetels voor de PVV. De PVV-fractie is vervolgens gehalveerd in omvang naar aanleiding van de Provinciale Staten verkiezingen in 2019 welke resulteerde in twee zetels voor de PVV.

De heer Van Dijk (I) is gedurende de periodes 2011-2015, 2015-2019 en 2019-heden fractievoorzitter van de PVV-Statenfractie. De heer Bosch (II) is vanaf 4 november 2016 lid van de Provinciale Staten van Zeeland voor de PVV. Destijds heeft de heer Bosch een Statenfractielid tussentijds opgevolgd.

In onderstaande figuur is per periode het aantal leden van de PVV-Statenfractie schematisch weergegeven. Daarnaast is inzichtelijk gemaakt in welke periode beide betrokkenen onderdeel hebben uitgemaakt van de fractie.

* Per 4 november 2016 heeft de heer Bosch een reeds zittend fractielid opgevolgd

Figuur 1: Aantal PVV-Statenleden Zeeland per periode

2. Context (vervolg)

Scoping onderzoek

In het Manifest van wantrouwen en diverse mediaberichten komen verschillende signalen van mogelijke onregelmatigheden naar voren. Deze signalen zijn grofweg onder te verdelen in twee soorten signalen:

- 1) Signalen die mogelijk verband houden met Provinciale geldstromen en/of verantwoordingen. Dit betreffen alle signalen die betrekking hebben op de aanwending van de fractievergoedingen en/ of individuele declaraties van PVV-Statenleden ten laste van de Provincie.
- 2) Signalen die geen verband houden met Provinciale geldstromen en/of verantwoordingen. Dit betreffen bijvoorbeeld signalen van persoonlijke aantijgingen inzake gedragingen binnen de fractie.

Mede gelet op het omvangrijke aantal signalen is in overleg met de Provincie Zeeland besloten om het onderzoek af te bakenen tot die zaken die onder de verantwoordelijkheid van de Provincie Zeeland vallen. Persoonlijke aantijgingen worden derhalve beschouwd als interne fractie-aangelegenheden welke buiten de scope van dit onderzoek vallen.

De scoping van ons onderzoek is derhalve beperkt tot de wijze waarop de fractievergoedingen zijn aangewend door de PVV-Statenfractie en de declaraties van de individuele PVV-Statenleden bij de Provincie. De administratie en verantwoording over 2018 en het huidige boekjaar was ten tijde van de uitvoering van ons onderzoek nog niet afgerond. KPMG heeft in overleg met opdrachtgever de onderzoeksperiode ten aanzien van de verantwoordingen van de fractievergoedingen afgebakend van 2011 tot en met 2017. Ten behoeve van het onderzoek is, op verzoek van opdrachtgever, de administratie over de periode 2011 tot en met het huidige boekjaar in beschouwing genomen. Ten aanzien van de declaraties van de individuele PVV-Statenleden zijn de jaren 2016 tot en met 2018 betrokken in het onderzoek. Beide betrokkenen waren in betreffende jaren actief als PVV-Statenlid en hebben vanuit die hoedanigheid declaraties bij de Provincie ingediend.

2.3 Fractievergoedingen

De fracties in Provinciale Staten van Zeeland ontvangen jaarlijks, op grond van de Verordening op de ambtelijke bijstand en fractie-ondersteuning, een financiële bijdrage als tegemoetkoming in de kosten voor het functioneren van de fractie. Van het in de Provinciebegroting geraamde totaalbedrag wordt de helft uitgekeerd in een gelijk bedrag per fractie en de helft in een bijdrage per zetel in de provinciale staten.

De fractie wordt grotendeels de vrijheid gelaten wat betreft de inhoudelijke besteding van de fractievergoeding. Minimumvoorwaarde is wel dat de bijdrage wordt besteed ter versterking van de statenwerkzaamheden. Fractieleden dienen de door hen bestede fractievergoeding te kunnen verantwoorden vanuit het *Provinciaal belang*.

In de Verordening op de ambtelijke bijstand en fractie-ondersteuning (art. 8 lid 2) worden eveneens kaders geboden ten aanzien van de uitgaven die uitdrukkelijk niet ten laste van de fractievergoeding gebracht mogen worden. Dit betreffen bijvoorbeeld giften of het doen van uitgaven die samenhangen met verkiezingen.

Als gevolg van een arrest van de Hoge Raad is de bepaling met betrekking tot de vergoedingen aan staten- en commissieleden aangescherpt. Vanaf 1 januari 2014 mogen vanuit het fractiebudget geen vergoedingen meer aan individuele Statenleden worden betaald. Ten laste van de fractievergoedingen worden aan individuele Statenleden geen gemaakte reis- of andere kosten vergoed. Deze kosten worden ingevolge de Verordening rechtspositie gedeputeerden, staten- en commissieleden door de Provincie vergoed op basis van bij de Provincie ingediende individuele declaraties. Voor nadere toelichting wordt verwezen naar paragraaf 2.4.

2. Context (vervolg)

Na afloop van elk kalenderjaar legt de fractie aan Provinciale Staten verantwoording af over de besteding van de ontvangen fractievergoeding onder overlegging van een verslag en onderliggende bescheiden. In onderstaande overzicht is de fractieverantwoording van de PVV-Statenfractie in de jaren 2011-2017 weergegeven. In het kader van wederhoor heeft opdrachtgever ten aanzien van onderstaande tabel het navolgende toegelicht: 'zoals weergegeven in paragraaf 2.2 had de PVV fractie in 2011-2015 vijf zetels, in de jaren 2015-2019 vier zetels en vanaf de verkiezingen van maart 2019 twee zetels'.

Fractieverantwoordingen Statenfractie PVV 2011-2017 (in euro's)								
	2011	2012	2013	2014	2015-04 *	2015-12 *	2016	2017
Bijdrage provincie	31.116	35.653	37.566	38.315	9.581	23.939	31.919	32.235
Rentebaten	0	166	382	335	251	0	105	46
Baten	31.116	35.819	37.948	38.650	9.832	23.939	32.024	32.281
Verantwoorde lumpsum bijdrage/ kosten statenleden	8.411	7.968	10.619	0	856	0	0	0
Kosten fractieondersteuning (lonen en sociale lasten)	14.263	18.473	18.270	17.347	4.563	16.557	23.503	28.233
Extern geleverde diensten	960	7.864	7.328	12.757	399	409	3.850	3.011
Overige	1.897	482	1.127	1.794	710	3.215	4.093	3.446
Lasten	25.531	34.787	37.343	31.898	6.528	20.181	31.446	34.690
Tekort / Overschot	5.585	1.032	605	6.753	3.304	3.758	578	-2.409
Stand reserve per einde periode	5.585	6.617	7.223	13.975	17.279	3.758	4.336	1.927
					-17.279 **			
					0			

* Betreft een jaar waarin verkiezingen hebben plaatsgevonden, waardoor op grond van art. 9 lid 2 Verordening op de ambtelijke bijstand en fractieondersteuning, een voorschot voor de periode vóór de verkiezingen wordt verstrekt en een voorschot voor de periode na de verkiezingen wordt verstrekt.

** Betreft het aan het einde van de zittingsperiode resterende bedrag dat, op grond van art. 11 lid 2 Verordening op de ambtelijke bijstand en fractieondersteuning, door de fractie wordt teruggestort in de Provinciekas.

Tabel 1: Fractieverantwoordingen PVV-Statenfractie 2011 – 2017

2. Context (vervolg)

2.4 Declaraties individuele Statenleden

Voor individuele Statenleden bestaan, op grond van de Verordening rechtspositie gedeputeerden, staten- en commissieleden, voorzieningen in de vorm van vergoedingen. Zo hebben Statenleden onder andere recht op een onkostenvergoeding en een vergoeding van de reiskosten voor het bijwonen van vergaderingen van Provinciale Staten en commissies. Ook komen niet-partijpolitieke scholingen in verband met de vervulling van het statelidmaatschap in aanmerking voor vergoeding.

Statenleden en hun fracties dienen zelf een verantwoorde invulling aan de declaratie van reis- en andere kosten te geven. Van belang is met name dat er een zakelijk verband kan worden gelegd met werkzaamheden ten behoeve van de Provincie. Reiskosten voor verkiezingsactiviteiten vallen nadrukkelijk niet onder de reiskosten die worden vergoed.

Vanaf 1 januari 2014 mogen vergoedingen aan individuele Statenleden niet meer ten laste van het fractiebudget gebracht worden. Declaraties van individuele Statenleden dienen vanaf dat moment derhalve rechtstreeks bij de Provincie ingediend te worden. Hieronder zijn de door betrokkenen bij de Provincie gedeclareerde bedragen opgenomen over de periode 2016 tot en met 2018. Bevindingen ten aanzien van deze declaraties zijn opgenomen in hoofdstuk 3.

Gedeclareerde kosten betrokkenen 2016-2018 (in euro's)		
Boekjaar	Betrokkene I	Betrokkene II
2016	3.302	4.889
2017	2.578	7.076
2018	2.579	2.659
Totaal	8.459	14.624

Tabel 2: Declaraties betrokkenen PVV-Statenfractie 2016 – 2018

2.5 Controle en verantwoording

Ten aanzien van controle en verantwoording zijn er feitelijk drie niveaus te onderkennen. (1) Allereerst de controle op de aanwending van de fractievergoedingen en declaraties binnen de fractie door de penningmeester en de verantwoording hierover aan de Provincie. (2) De controle en advisering vanuit de Provincie door de Statenadviseur ten aanzien van de declaraties en fractiekosten. (3) De controle door de externe accountant ten aanzien van de fractievergoedingen.

Fractievergoedingen

De Statenadviseur heeft een adviserende rol ten aanzien van de besteding van de fractievergoeding bezien in het licht of deze een provinciaal belang dienen. De jaarlijks door de Statenfracties opgeleverde fractieverantwoordingen worden door de Statenadviseur gecontroleerd voordat deze worden voorgelegd aan de externe accountant. Dit leidt tot een definitieve verantwoording door en onder verantwoordelijkheid van de fractie die ter verificatie op rechtmatigheid van uitgaven wordt voorgelegd aan de externe accountant.

Declaraties individuele Statenleden

Ten aanzien van de kosten van individuele Statenleden welke rechtstreeks bij de Provincie worden gedeclareerd heeft de Statenadviseur een controlerende rol. De Statenadviseur controleert of declaraties zijn ingediend ten behoeve van voor de Provincie gemaakte kosten. In de periode vóór 2014 werden de reisdeclaraties voor fractievergaderingen en door de fractie zelf georganiseerde bijeenkomsten, werkbezoeken e.d. ten laste van de fractievergoeding gebracht. De reisdeclaraties voor Statenvergaderingen, commissievergaderingen en door de Provincie georganiseerde bijeenkomsten, werkbezoeken, cursussen e.d. werden ook vóór 2014 door de Provincie betaald. Vanaf 1 januari 2014 worden alle reisdeclaraties ten behoeve van provinciale activiteiten door de provincie aan de Statenleden vergoed op basis van de door de Statenleden ingediende declaraties.

2. Context (vervolg)

De Verordening op de ambtelijke bijstand en fractieondersteuning schrijft voor dat de penningmeesters van de fracties in Provinciale Staten dienen te beoordelen of reizen voldoen aan het criterium van het provinciaal belang. De daadwerkelijke betaling van reis- en verblijfkosten worden geautoriseerd door de Statengriffier.

2.6 Resumé

Aanleiding van ons onderzoek is feitelijk gelegen in een “Manifest van Wantrouwen tegen de heer Van Dijk” de dato 17 april 2019 die door de PVV Provinciale Staten Zeeland, PVV raadsfractie Terneuzen en PVV raadsfractie Tholen is opgesteld. Daarnaast zijn in de media verschillende artikelen en geluidsfragmenten verschenen waarin signalen van mogelijke onregelmatigheden tot uiting komen. Mede gelet op het omvangrijke aantal signalen is in overleg met de Provincie Zeeland besloten om het onderzoek af te bakenen tot die zaken die onder de verantwoordelijkheid van de Provincie vallen. Persoonlijke aantijgingen worden derhalve beschouwd als interne fractie-aangelegenheden welke buiten de scope van dit onderzoek vallen. De scope van ons onderzoek is derhalve beperkt tot de wijze waarop de door de Provincie aan de PVV-fractie toegekende fractievergoedingen zijn aangewend door de PVV-Statensfractie en de declaraties van de individuele PVV-Statensleden.

3. Bevindingen

3. Bevindingen

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de observaties beschreven naar aanleiding van de uitgevoerde werkzaamheden ten aanzien van de in het onderzoek betrokken bescheiden. Paragraaf 3.2 beschrijft de observaties op basis van de verkregen documentatie en toelichtingen met betrekking tot de besteding van fractievergoedingen. In paragraaf 3.3 worden de observaties ten aanzien van declaraties van individuele Statenleden uiteen gezet. Overige observaties worden in paragraaf 3.4 beschreven. Tot slot bevat paragraaf 3.5 een resumé van dit hoofdstuk.

3.2 Fractievergoedingen

Algemene observaties

KPMG heeft administratief onderzoek verricht met betrekking tot de in de verantwoordingen van de besteding van de fractievergoedingen opgenomen kosten (inclusief onderliggende specificaties) welke ten laste van de fractievergoedingen zijn gebracht in de jaren 2011-2018.

Ten behoeve van het onderzoek heeft KPMG op 15 mei 2019 van de heer Bosch de administratie van de PVV-Statenfractie ontvangen over de jaren 2011 tot en met 2016. Daarnaast heeft KPMG op 15 mei 2019 de administratie van de PVV-Statenfractie via de Statenadviseur ontvangen over de jaren 2017 en 2018.

De door KPMG verrichte werkzaamheden met betrekking tot de administratie over de jaren 2011 tot en met 2018 leiden tot de volgende bevindingen:

- In de PVV-Statenfractie administratie zijn niet alle onderliggende bescheiden van ten laste van het fractiebudget verantwoorde kosten aanwezig. Dit betreft met name uitgaven kleiner dan EUR 100.

- In de PVV-Statenfractie administratie zijn onder meer posten opgevoerd waarbij toetsing aan de Verordening, en daarmee of deze uitgaven zijn gedaan in het kader van het provinciaal belang door ons achteraf niet meer kan worden vastgesteld omdat bij de desbetreffende uitgaven geen toelichting is opgenomen. Voorbeelden hiervan zijn gedeclareerde kosten koppen koffie en overige betalingen aan restaurants, waarbij nadere toelichting ontbreekt.
- In de PVV-Statenfractie administratie zijn kostenposten opgevoerd waarvoor niet eenduidig te bepalen is (zogenaamde 'grijze gebieden') of deze voldoen aan de in de Verordening opgenomen bepalingen. In de PVV-Statenfractie administratie zijn kostenposten opgenomen die niet expliciet worden uitgesloten op grond van de Verordening, maar waarvan de aanwezigheid van een provinciaal belang niet zondermeer blijkt. Voorbeelden hiervan zijn de door de PVV-Statenfractie georganiseerde achterbanbijeenkomsten en 'klasjes'. In het vervolg van deze paragraaf wordt de aard van deze kostenposten nader toegelicht.

Op basis van een interview met de Statenadviseur van de Provincie Zeeland is KPMG geïnformeerd dat Statenfracties tussentijds vragen over de toelaatbaarheid van kosten ten laste van de fractievergoedingen kunnen voorleggen aan de Statenadviseur. De Statenadviseur toetst de kosten aan de Verordening, bezien in het licht of deze een provinciaal belang dienen, en brengt vervolgens advies uit.

De Statenadviseur heeft toegelicht dat op de door Statenfracties aan de Provincie overlegde verantwoordingen een controle wordt uitgevoerd door de Statenadviseur. Dat leidt tot een definitieve verantwoording door en onder verantwoordelijkheid van de fractie die ter verificatie op rechtmatigheid van uitgaven wordt voorgelegd aan de externe accountant.

3. Bevindingen (vervolg)

Volledigheidshalve merken wij op dat door de externe accountant enkel posten in de verantwoorde uitgave van de fractievergoeding groter dan EUR 100 zijn betrokken in de door de accountant uitgevoerde werkzaamheden.

KPMG heeft kennisgenomen van de door de externe accountant uitgebrachte rapporten van feitelijke bevindingen inzake de fractievergoedingen en fractiekosten over de boekjaren 2011-2017. In deze rapporten zijn geen specifieke bevindingen ten aanzien van mogelijke onjuistheden in de door de PVV-fractie ingediende verantwoordingen opgenomen.

Hiernavolgend zullen een aantal specifieke posten nader worden toegelicht.

Aanpassing factuur

Ten behoeve van het onderzoek heeft KPMG op 23 mei 2019 van de heer Van Dijk e-mailcorrespondentie en onderliggende bescheiden ontvangen aangaande een in de administratie van de PVV-Statenfractie verwerkte factuur van [REDACTED] d.d. 21 maart 2018 ad EUR 816,75 (inclusief BTW).

Volgens aan ons verstrekte informatie had deze uitgave betrekking op het opzetten van een website voor de PVV Tholen, hetgeen ook op de aanvankelijk ontvangen factuur vermeld staat. Deze factuur is op 21 maart 2018 om 11:27 uur door [REDACTED] aan de heer Van Dijk per mail toegezonden.

Uit de ontvangen e-mailcorrespondentie is af te lezen dat op 21 maart 2018 om 18:55 uur door de heer Bosch een e-mail is verstuurd aan de voormalig penningmeester van de PVV-Statenfractie en de heer Van Dijk met de volgende tekst: *'Ik verzoek of de factuur aangepast kan worden conform afspraak, zodat het ten laste van het budget gebracht kan worden.'*

Op 22 maart 2018 is door [REDACTED] een aangepaste factuur aan de heer Van Dijk toegestuurd, waarbij ten opzichte van de op 21 maart 2018 toegezonden factuur de volgende aanpassing is gemaakt: 'website PVV Tholen' is gewijzigd naar 'aanpassingen website PVV'.

Op 13 april 2018 is door de heer Van Dijk de aangepaste factuur doorgestuurd naar de voormalig penningmeester van de PVV-Statenfractie met als onderwerp 'Factuurnummer 18130145'. De desbetreffende documenten zijn opgenomen in bijlage A van dit rapport.

Op basis van interviews met de heer Van Dijk, de heer Bosch en de voormalig penningmeester van de PVV-Statenfractie is KPMG geïnformeerd dat de Statenadviseur van de Provincie Zeeland niet op de hoogte is gesteld van de door de PVV-Statenfractie aangepaste factuuromschrijving. Enkel de aangepaste factuur heeft deel uitgemaakt van de verantwoording naar de Provincie.

Door de heer Van Dijk is verklaard dat destijds door de heer Bosch is aangedrongen op het laten aanpassen van de factuuromschrijving omdat de heer Bosch als lijsttrekker van de PVV in de gemeente Tholen belang had bij het wijzigen van de factuuromschrijving.

Door de heer Bosch is verklaard dat hij, op verzoek van de heer Van Dijk, [REDACTED] heeft verzocht de factuuromschrijving aan te passen om de uitgaven ten laste van het fractiebudget te kunnen brengen. Geïnterviewde heeft toegelicht dat het laten aanpassen van de factuuromschrijving door de heer Van Dijk is voorgesteld om te voorkomen dat de heer Bosch de kosten van het opzetten van de website zelf diende te bekostigen.

3. Bevindingen (vervolg)

Wij hebben in het kader van ons onderzoek de beschikking gekregen over een aantal geluidsopnamen van delen van PVV-fractievergaderingen. Dit betreffen de podcast van NRC/omroep Zeeland alsmede een geluidsopname van een volgens de heer Bosch gehouden fractievergadering d.d. 17 maart 2017. In dit hoofdstuk zijn enkele in het kader van het onderhavige onderzoek relevante geluidsfragmenten weergegeven.

U-bocht constructie vrijwilligersvergoeding

De weergave van onderstaande geluidsfragmenten zien toe op het financieren van partijactiviteiten via een zogenoemde U-bocht constructie.

Geluidsfragment 1

P. van Dijk: *'Dit soort dingen van creatief boekhouden (...) dat gebeurt natuurlijk al best wel heel lang, dat gebeurde in de vorige periode ook al.'*

V. Bosch: *'Bij ons of in het algemeen in de Staten?'*

P. van Dijk: *'Wat de PVV betreft. Wij hadden natuurlijk bij de Statenverkiezingen van twee jaar geleden geen financiële steun uit Den Haag en er was officieel ook geen geld in de fractie, dus er waren gewoon geen middelen. En we hebben toch een aantal leuke dingen gedaan. We zijn toen met die bus rond geweest, we hebben een reclame dia in de bioscoop gehad, we hebben een advertentie gehad in de PZC en nog een X aantal dingen. En dat is allemaal betaald toen. En als je wilt weten hoe dat betaald is, wil ik je dat best vertellen. Alleen dat mag natuurlijk nooit van z'n leven buiten welke kamerdeur dan ook komen.'*

Geluidsfragment 2

P. van Dijk: *'Ik weet niet of jij het weet, hoe we die dingen die we net noemden in de campagne, hoe we die gefinancierd hebben? (...) Er is er één die het in ieder geval weet en dat is n.n. (geanonimiseerd door KPMG).'*

We hadden toen geld nodig, we hadden toen een paar duizend euro nodig om dat allemaal te betalen. Dat hadden we niet en we hadden ook niet de

zin om dat uit eigen zak te betalen, want we hadden meer dan genoeg geld in de provinciale pot. Wat hebben we toen gedaan, je houdt het echt voor je hè? Anders dan heb ik daar waarschijnlijk een groot probleem mee. (...) Dan weet je dat we daar toen al heel creatief mee omgingen. Ik wil het best vertellen, het is ook een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid in de zin dat je gewoon weet hoe we toen dat probleem opgelost hebben. Toen hebben we gewoon, en dat heb ik toen uit laten zoeken door de Statenadviseur, n.n. (geanonimiseerd door KPMG) een behoorlijk aantal maanden EUR 150 per maand gegeven als vrijwilligersvergoeding. En die heeft dat geld gewoon iedere keer in een envelop aan mij gegeven en daar hebben we al die dingen van betaald. Is dat creatief of is dat niet creatief? (...) Hij heeft daar toen een prachtig verhaal van gemaakt voor de Statenadviseur, want de Statenadviseur wilde daar natuurlijk wel een verhaal van hebben van wat doet hij er allemaal voor. En toen heeft hij een schitterend verhaal gemaakt van ik doe dit en ik doe dat en zus en zo en voor zoveel uur. Want het bedrag dat je daarvoor opschrijft mag natuurlijk nooit een reële vergoeding zijn voor de werkzaamheden, want dan is het geen vrijwilligersvergoeding meer.'

In een door de heer Van Dijk verstrekte toelichting is door de heer Van Dijk aangegeven dat het laten uitzoeken door de Statenadviseur betrekking had op de fiscale aspecten van de vrijwilligersvergoeding en niet op de feitelijke achtergrond. KPMG heeft geen aanwijzingen dat de Statenadviseur op enigerlei wijze op de hoogte was of kon zijn van de feitelijke achtergrond.

De heer Van Dijk heeft verklaard dat de vrijwilligersvergoeding vanuit het fractiebudget aan de vrijwilliger is betaald en dat de vrijwilliger deze vergoeding uit eigen initiatief heeft geschonken aan de PVV-Statenfractie. Door de heer Van Dijk is toegelicht dat schenkingen van sympathisanten onder meer aan verkiezingsactiviteiten zijn besteed. Door de heer Van Dijk is verklaard dat geen sprake is geweest van een vooropgezette route om fractiebudget te kunnen besteden aan verkiezingsactiviteiten.

3. Bevindingen (vervolg)

In een schriftelijke reactie heeft de Statenadviseur aan KPMG laten weten destijds een onderbouwing van de vrijwilligersvergoeding te hebben ontvangen waaruit bleek dat betreffende vrijwilliger veel ondersteunende werkzaamheden had verricht. Daarnaast is door de Statenadviseur aangegeven dat de belastingtechnische afwikkeling de verantwoordelijkheid van de fractie is.

In onderstaande tabel staan de in 2014 ten laste van het fractiebudget verstrekte vrijwilligersvergoedingen aan de hierboven geanonimiseerde persoon weergegeven.

Verstrekte vrijwilligersvergoeding 2014 (in euro's)		
Datum	Bedrag	Omschrijving
17-02-14	50	Vrijwilligersvergoeding januari 2014
18-03-14	50	Vrijwilligersvergoeding maart 2014
28-04-14	150	Vrijwilligersvergoeding april 2014
23-06-14	300	Vrijwilligersvergoeding mei-juni 2014
22-07-14	150	Vrijwilligersvergoeding juli 2014
13-08-14	150	Vrijwilligersvergoeding aug.2014
01-10-14	150	Vrijwilligersvergoeding september 2014
20-10-14	150	Vrijwilligersvergoeding oktober 2014
Totaal	1.150	

Tabel 3: Verstrekte vrijwilligersvergoeding 2014

Werkzaamheden fractiemedewerker(s) niet alleen in provinciaal belang

De weergave van onderstaande geluidsfragmenten, van een volgens de heer Bosch gehouden fractievergadering d.d. 17 maart 2017, zien toe op de mogelijke aanstelling van een familielid van de heer Van Dijk als fractiemedewerker voor de PVV-Statenfractie.

Geluidsfragment 3

Voormalig penningmeester PVV-Statenfractie: ██████████ zou de

touwtrekkersrol wel willen spelen en eventueel zou ze daar een vergoeding voor moeten krijgen vanuit onze fractie. (...) Maar dat vind ik wel weer heel erg gevaarlijk worden en heel erg listig worden. Want we kunnen onze eigen fractie-ondersteuner betalen, daar hoeven we geen verantwoordelijkheid over af te leggen. Maar als we een tweede fractie-ondersteuner gaan nemen die we gaan betalen uit die pot, dan weten we eigenlijk al dat we heel gevaarlijk bezig zijn. En daar heb ik dan toch, na goed over nadenken, een beetje moeite mee. Moeten we daar dan geld vanuit de fractie overhevelen naar de gemeente en zeggen ██████████ doet werk voor ons? Of we moeten een ongelofelijk waterdicht systeem hebben, wat volgens mij niet zo makkelijk is. Of ik denk dat we er niet aan moeten beginnen. (...)

V. Bosch: 'Ik wil me daar eigenlijk wel bij aansluiten. (...) Nou vind ik het inderdaad lastig te verdedigen dat wij vanuit de provinciale pot iemand een vergoeding geven, of dat nou ██████████ is of iemand anders, die dan eigenlijk het werk doet van de gemeenteraadsfracties.' (...)

Voormalig PVV-Statenfractielid: 'nu doet fractiemedewerker 1 (geanonimiseerd door KPMG) ook al werkzaamheden die niet allemaal, waar ik mijn vingers voor heb opgestoken, voor Provincie-aangelegenheden zijn. En ik kan dat voor mezelf nog uitleggen. Wat wij doen is, in 2019 hebben wij verkiezingen voor de provinciale staten. Wij hebben een klasje bedoeld voor onze toekomst. Wij zijn de Provincie, we zetten hier een medewerker op in en dat is voor de volgende verkiezingen. En dan heb je onderweg gemeenteraadsverkiezingen, dat klopt. (...) De inzet die fractiemedewerker 1 (geanonimiseerd door KPMG) tot nu toe gedaan heeft, dat is voor mezelf: we zijn met een klasje bezig voor de Provincie 2019. Maar we weten allemaal dat daar mensen bijzitten van de Gemeente.'

V. Bosch: 'Dus jij wilt het eigenlijk uitleggen als, omdat we dit nu weghalen bij fractiemedewerker 1 (geanonimiseerd door KPMG), dat we dan iemand specifiek gaan aanstellen voor het klasje en dat is in principe voor de

3. Bevindingen (vervolg)

Provincie, omdat het klasje al liep voordat wij op de hoogte waren van het feit dat wij deel gaan nemen aan de gemeenteraadsverkiezingen. Maar dat er dan gaandeweg andere verkiezingen bij komen kijken is louter toeval.'

Geluidsfragment 4

P. Van Dijk: 'Wat we zouden kunnen doen is dat we in ieder geval de werkzaamheden wat de gemeente betreft bij fractiemedewerker 1 (geanonimiseerd door KPMG) weghalen (...), ook de registratie van de persoonsgegevens van de kandidaten. Ik neem dat deel dan over en ter ondersteuning, laten we dat dan een persoonlijk assistent noemen. (...)

V. Bosch: 'Als we het aanbieden van een contract nu toch nog even uitstellen omwille van de principiële bezwaren die nu voorliggen. En we stellen van op het moment dat de gemeenteraadsfracties er daadwerkelijk zitten dan hebben we meer gegronde redenen om te zeggen: de werkdruk is vergroot, we moeten contact onderhouden met al die fracties, we moeten ervoor zorgen dat we qua beleid op provinciaal niveau op hetzelfde zitten als op gemeenteraadsniveau (...). Dan zijn er meer taken op grond waarvan wij kunnen zeggen we achten het nodig om iemand in dienst te nemen die onder andere die functies daarbij op gaat nemen (...). Als we zeggen we nemen nu iemand aan, dan is het puur voor het opzetten van die gemeenteraadsfracties en dan weten we zelf dat het niet is voor een provinciaal iets (...). Maar als we een jaartje verder zijn dan is dat wel te verantwoorden.'

Geluidsfragment 5

P. van Dijk: 'Dan hebben we nu de kans om iemand binnen te halen (...), en ■ gaat zich helemaal niet met provinciaal werk bemoeien, ■ houdt zich puur en alleen bezig met mij te ondersteunen in het opzetten van het gemeenteraadsgebeuren.'

V. Bosch: 'Maar dat is de vinger op de zere plek hè, omdat we die betalen uit het provinciale potje maar we weten dat het niet voor de Provincie is.

Dat maakt het niet te verdedigen'.

P. van Dijk: 'Nee, maar dat was het met fractiemedewerker 1 (geanonimiseerd door KPMG) de afgelopen maanden ook al niet, want dat was precies hetzelfde verhaal. En zelfs met fractiemedewerker 2 (geanonimiseerd door KPMG) was het zo, die deed ook dingen die we niet hadden mogen betalen aan hem en die kreeg gewoon 50% salaris. En alles wat hij deed, er is nooit iemand die er naar gevraagd heeft van wat doet die jongen, zijn er dingen bij die niet voor de Provincie zijn?'

In totaal zijn over de periode 24 april 2017 tot en met 15 maart 2019 vijftientig salarisbetalingen aan een familielid van de heer Van Dijk ten laste van de PVV-fractievergoedingen gebracht voor een totaalbedrag van EUR 15.388,65.

De heer Van Dijk heeft verklaard dat zijn familielid als fractiemedewerker werkzaamheden in het belang van de Provincie heeft verricht en daarvoor een normale vergoeding heeft ontvangen. Hierbij merkte de heer Van Dijk op dat deze werkzaamheden zo'n twee dagen tijd in beslag namen.

Desgevraagd licht de heer Van Dijk toe dat zijn familielid ook heeft geholpen met de organisatie van activiteiten in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen. De heer Van Dijk heeft verklaard dat zijn familielid daardoor vier dagen aan het werk was, maar een aanstelling bij de Provincie voor twee dagen had.

Op basis van een interview met de heer Bosch is KPMG geïnformeerd dat een familielid van de heer Van Dijk is aangesteld met als doel werkzaamheden ten behoeve van de gemeenteraadsverkiezingen te verrichten. Een familielid van de heer Van Dijk zou, zo licht de heer Bosch toe, geen werkzaamheden verrichten ten behoeve van de Statenfractie.

3. Bevindingen (vervolg)

Op basis van een schriftelijke reactie van de Statenadviseur heeft KPMG begrepen dat ten tijde van de aanstelling van een familielid van de heer Van Dijk geen functie-inhoud is opgevraagd aan de PVV-Stat fractie. Door de Statenadviseur is aan KPMG toegelicht dat de verantwoordelijkheid hiervoor bij de Stat fracties ligt.

Volledigheidshalve merken wij op dat de aanstelling van een familielid als fractie medewerker op grond van de Verordening op de ambtelijke bijstand en fractie ondersteuning niet is verboden.

Achterbanbijeenkomsten en 'klasjes'

Uit de voor ons onderzoek beschikbare informatie en in interviews verkregen toelichtingen hebben wij begrepen dat door de PVV in Zeeland bijeenkomsten worden georganiseerd die niet worden geannonceerd als partij- of verkiezingsbijeenkomsten, maar als achterbanbijeenkomsten. In hoeverre hier sprake is van een partijbelang, dan wel een provinciaal belang, is niet eenduidig vast te stellen. Voor zover door Statenleden voor het bijwonen van dit soort bijeenkomsten reiskosten zijn gedeclareerd is derhalve niet eenduidig vast te stellen of er wel of geen provinciaal belang aan de uitgave ten grondslag ligt.

Met de term 'klasjes', naar wij hebben begrepen uit de voor ons onderzoek beschikbare geluidsfragmenten, wordt bedoeld op het rekruteren van toekomstige politieke ambtsdragers voor de PVV. Dit kunnen zowel gemeenteraadsleden zijn als toekomstige Provincievertegenwoordigers. Voor zover door Statenleden kosten worden gedeclareerd of ten laste van de fractievergoeding worden gebracht voor het bijwonen van klasjes, is evenals voor de achterbanbijeenkomsten niet eenduidig vast te stellen of er wel of geen provinciaal belang aan de uitgave ten grondslag ligt.

Ten aanzien van ten laste van de Provincie gebrachte kosten voor achterbanbijeenkomsten en klasjes worden door de administratie van de Provincie, voor zover wij hebben kunnen waarnemen, regelmatig vragen gesteld over het provinciaal belang hiervan. Voor de beoordeling of hier wel of geen sprake van is kan, naar wij hebben begrepen, de controle van de Provincie niet verder reiken dan het toetsen van de plausibiliteit van door de Statenleden aan de Statenadviseur verstrekte informatie.

3. Bevindingen (vervolg)

3.3 Declaraties individuele Statenleden

Algemene observaties

KPMG heeft administratief onderzoek verricht met betrekking tot de door betrokkenen gedeclareerde kosten. Ten behoeve van het onderzoek heeft KPMG van de Statenadviseur op 15 mei 2019 de door de heer Van Dijk en de heer Bosch bij de Provincie ingediende declaraties over de jaren 2016 tot en met 2018 ontvangen. Beide betrokkenen waren in betreffende jaren actief als PVV-Statenlid en hebben vanuit die hoedanigheid declaraties bij de Provincie ingediend. In onderstaand schema is een overzicht opgenomen van de per kalenderjaar door de betrokkenen gedeclareerde kosten.

Gedeclareerde kosten betrokkenen 2016-2018 (in euro's)

Kalenderjaar	P. van Dijk	V. Bosch
2016	3.302	4.889
2017	2.578	7.076
2018	2.579	2.659
Totaal	8.459	14.624

Tabel 4: Declaraties betrokkenen PVV-Statenfractie 2016 – 2018

Ten aanzien van deze declaraties is door zowel de heer Van Dijk als de heer Bosch aan ons kenbaar gemaakt dat de ander onjuiste declaraties bij de Provincie zou hebben ingediend. De mogelijke onjuistheden zouden betrekking hebben op onder meer zowel het declareren van gemaakte reizen die zouden zijn gemaakt ten behoeve van achterbanbijeenkomsten, alsmede het declareren voor reiskosten waarbij is meegereden met iemand anders. De exacte omvang van de onjuiste declaraties is door het ontbreken van de benodigde onderliggende informatie lastig tot niet meer te bepalen, maar lijkt in omvang beperkt.

Volgens aan ons verstrekte informatie dienen door de leden van de Statenfracties bij de Provincie ingediende declaraties vooraf te worden beoordeeld door de penningmeester van de Statenfractie of de gedeclareerde kosten voldoen aan de in de Verordening op de ambtelijke bijstand en fractie-ondersteuning opgenomen regelgeving. Na goedkeuring worden de declaraties vervolgens doorgezonden ter controle naar de Statenadviseur.

Op grond van voor ons onderzoek beschikbaar gestelde informatie hebben wij geconstateerd dat door de administratie van de Provincie een nauwkeurige controle wordt uitgevoerd op de juistheid van de door de individuele Statenleden ingediende declaraties voor zover het posten betreft die voor de Statenadviseur controleerbaar zijn. Zo worden bijvoorbeeld aanwezigheidsregistraties bijgehouden voor alle vanuit de Provinciale Staten georganiseerde bijeenkomsten. De managementassistent van de Statenadviseur toetst of door Statenleden gedeclareerde reiskosten met betrekking tot door de Provincie georganiseerde bijeenkomsten in overeenstemming zijn met de aanwezigheidsregistraties.

Op grond van voor ons onderzoek beschikbaar gestelde informatie hebben wij geconstateerd dat door de Statenadviseur regelmatig kritische vragen worden gesteld aan de penningmeester of individuele Statenleden inzake opgevoerde declaraties waarvan het provinciaal belang niet eenduidig blijkt.

Op basis van de door de penningmeester of individuele Statenleden verstrekte toelichting oordeelt de Statenadviseur in hoeverre sprake is van ten behoeve van de Provincie gemaakte kosten. Uit de door KPMG geanalyseerde stukken is herleid dat het voorkomt dat door Statenleden ingediende declaraties worden gecorrigeerd voor die posten die door de Statenadviseur niet worden geaccordeerd.

3. Bevindingen (vervolg)

Declaratie reiskosten meerdere keren per dag hetzelfde traject

Op basis van de door KPMG geanalyseerde stukken, is zichtbaar dat door zowel de heer Van Dijk als de heer Bosch meerdere declaraties op één dag zijn opgevoerd voor reizen tussen huis en werk. Op grond van de Verordening rechtspositie gedeputeerden, staten- en commissieleden Provincie Zeeland worden aan Statenleden reiskosten vergoed voor het bijwonen van vergaderingen van Provinciale Staten en van een commissie, alsmede de reiskosten ter zake van andere ten behoeve van de Provincie gemaakte reizen.

In de Verordening rechtspositie gedeputeerden, staten- en commissieleden is onder meer bepaald dat het voor door Statenleden gedeclareerde reiskosten van belang is dat er een zakelijk verband kan worden gelegd met werkzaamheden ten behoeve van de Provincie. Het is aan de Statenleden en hun fracties zelf om hier een verantwoorde invulling aan te geven.

Door de heer Van Dijk is aan KPMG verklaard dat op dagen waarop hij meerdere verplichtingen op het Provinciehuis in Middelburg heeft, hij tussen deze verplichtingen door naar huis rijdt vanwege huishoudelijke verplichtingen. De heer Van Dijk licht toe dat hij tussen verplichtingen door op en neer rijdt om de honden uit te laten op dagen dat zijn familielid de volledige dag werkt.

De heer Bosch heeft verklaard op enig moment meerdere declaraties op één dag opgevoerd te hebben, vanwege de tussentijdse verzorging van dieren op zijn thuisadres. Op grond van voor ons onderzoek beschikbaar gestelde informatie hebben wij geconstateerd dat door de Statenadviseur kritische vragen zijn gesteld ten aanzien van deze declaratie. Na ontvangst van aanvullende toelichting, zijn de declaraties door de Statenadviseur akkoord bevonden.

Declaratie van door een ander gereden kilometers

Op basis van een interview met de heer Van Dijk heeft KPMG begrepen dat door de heer Van Dijk verschillende keren kosten zijn gedeclareerd van reizen, waarbij door een ander is gereden. De heer Van Dijk heeft verklaard dat hiervan onder andere sprake is geweest in de periode dat hij ziek was. In deze periode is hij verschillende keren door anderen naar zijn werkbestemming gebracht.

De heer Van Dijk heeft toegelicht dat, ongeacht of hij zelf wel of niet reed, hij wel reiskosten heeft gemaakt voor werkzaamheden ten behoeve van de Provincie. Derhalve, zo licht de heer Van Dijk toe, heeft hij de door een ander gereden kilometers gedeclareerd.

3. Bevindingen (vervolg)

3.4 Overige observaties

Signalen onregelmatigheden reeds bekend bij Provincie

In de media is aangegeven dat signalen van onregelmatigheden reeds in 2017 bekend waren bij de Provincie Zeeland. Op basis van een interview met de heer Bosch is KPMG geïnformeerd dat de Statenadviseur en de toenmalig Statengriffier in 2017 reeds door de heer Bosch gewezen zijn op signalen van onregelmatigheden binnen de PVV-Statenfractie.

De heer Bosch heeft verklaard dat hij zich in 2017 heeft gewend tot de Statenadviseur en de toenmalig Statengriffier om aan te geven dat sprake was van onregelmatigheden binnen de PVV-Statenfractie. Daarnaast heeft geïnterviewde verklaard de Statenadviseur en de toenmalig Statengriffier geluidsfragmenten te hebben laten horen, waaruit deze onregelmatigheden zouden blijken.

Naast de hiervoor beschreven melding verklaart de heer Bosch dat hij op informele momenten eind 2018 en begin 2019 de Commissaris van de Koning heeft ingelicht over de aanstelling van een familielid van de heer Van Dijk als fractiemedewerker en de door betreffende fractiemedewerker ontvangen salarisverhogingen. Op basis van het interview met de heer Bosch heeft KPMG begrepen dat met de Commissaris van de Koning niet is gesproken over mogelijke onregelmatigheden. De Commissaris van de Koning heeft ter zake aangegeven wel herinneringen te hebben over onvrede binnen de PVV-Statenfractie, maar niet over mogelijke onregelmatigheden.

Op 20 mei 2019 heeft KPMG telefonisch gesproken met een Statenadviseur van de Provincie Zeeland. De Statenadviseur heeft verklaard dat hij zich niet kan herinneren dat tijdens zijn gesprek met de heer Bosch en de toenmalig Statengriffier is gesproken over geluidsfragmenten.

Op basis van het interview met de Statenadviseur heeft KPMG begrepen dat er geen geluidsfragmenten zijn beluisterd tijdens het gesprek met de heer Bosch in het bijzijn van de toenmalig Statengriffier.

Op 20 mei 2019 heeft KPMG telefonisch gesproken met de toenmalig Statengriffier. De toenmalig Statengriffier heeft verklaard dat de heer Bosch medio 2017, in het bijzijn van de Statenadviseur verschillende punten van onvrede heeft geuit ten aanzien van het functioneren van de PVV-fractievoorzitter en de aanstelling van een familielid van de fractievoorzitter als fractiemedewerker. Van het beluisteren van geluidsfragmenten is volgens de toenmalig Statengriffier geen sprake geweest.

De toenmalig Statengriffier heeft verklaard dat niet is gesproken over financiële onregelmatigheden, noch hem iets is gebleken van mogelijke financiële onregelmatigheden tijdens het gesprek met de heer Bosch en de Statenadviseur. Op basis van het interview met de toenmalig Statengriffier heeft KPMG begrepen dat de Statengriffier richting de heer Bosch heeft aangegeven dat de door de heer Bosch gedane uitingen over de aanstelling van een familielid van de heer Van Dijk binnen de fractie aan de orde gesteld dienden te worden.

De toenmalig Statengriffier heeft verklaard de Commissaris van de Koning, enkele dagen na het gesprek met de heer Bosch, tijdens een wekelijks BILA te hebben ingelicht over de onvrede binnen de PVV-fractie.

3. Bevindingen (vervolg)

Verstrekking leningen aan Statenlid vanuit fractiebudget

In 2011 en 2012 is aan de heer Van Dijk (in verschillende delen) een lening verstrekt vanuit het door de PVV-Statenfractie ontvangen fractiebudget. De in 2011 verstrekte lening is per ultimo 2011 terugbetaald, de in 2012 opgenomen bedragen zijn in mei 2012 terugbetaald. Het verstrekken van een lening vanuit de door de Statenfractie ontvangen vergoeding voldoet niet aan de in de destijds geldende Verordening op de ambtelijke bijstand en fractie-ondersteuning bepaling dat de bijdrage niet gebruikt mag worden ter bekostiging van betalingen anders dan ter vergoeding van prestaties geleverd ten behoeve van de fractie. In de tabel hiernaast staat weergegeven welke bedragen zijn uitbetaald en vervolgens binnen hetzelfde jaar zijn terugbetaald ten behoeve van de aan de heer Van Dijk verstrekte leningen.

Op basis van een interview met de heer Van Dijk is KPMG geïnformeerd over de achtergrond van het verstrekken van de lening vanuit het fractiebudget. De heer Van Dijk heeft toegelicht dat de achtergrond was gelegen in een door de heer Van Dijk aan te schaffen vervangend voertuig voor zijn niet te repareren auto. De heer Van Dijk heeft verklaard dat hij hiervoor, in overleg met de toenmalig Statenadviseur, tijdelijk bedragen van verschillende omvang heeft geleend welke voor het einde van het kalenderjaar volledig zijn teruggestort op de bankrekening van de PVV-Statenfractie.

Wij hebben in het kader van het onderzoek, gelet op de periode waarin betreffende transacties hebben plaatsgevonden, geen informatie ingewonnen bij de voormalig Statenadviseur.

Uit wederhoor met opdrachtgever heeft KPMG op 9 juli 2019 navolgende reactie verkregen op betreffende verstrekte geldleningen: *“Naar aanleiding van deze tekst heb ik de algemeen directeur/provinciesecretaris verzocht*

navraag te doen bij de toenmalig Statenadviseur. De toenmalig Statenadviseur heeft hierbij het volgende aan de algemeen directeur/provinciesecretaris verklaard: in 2011 is door de heer Van Dijk bij de toenmalig Statenadviseur gemeld dat hij geld had opgenomen uit het fractiebudget. Deze melding vond plaats nadat het geld al was opgenomen. De heer Van Dijk beargumenteerde dit met de aanschaf van een auto die ook nodig zou zijn voor het werk als Statenlid. De Statenadviseur heeft hierop gereageerd dat een dergelijke inzet niet is toegestaan. Hij heeft de heer Van Dijk geadviseerd om het geld zo spoedig mogelijk terug te storten. Volgens de voormalig Statenadviseur zou het hierbij zijn gegaan om een eenmalig bedrag van circa 3000 euro.”

Verstreckte leningen P. van Dijk (in euro's)		
Datum	Bedrag	Tegenpartij
10-08-11	-6.300 AF	P. van Dijk
29-08-11	-400 AF	P. van Dijk
28-09-11	2.000 BIJ	P. van Dijk
29-09-11	-1.300 AF	P. van Dijk
20-10-11	-90 AF	P. van Dijk
26-10-11	90 BIJ	P. van Dijk
31-10-11	1.000 BIJ	P. van Dijk
30-11-11	-1.000 AF	P. van Dijk
20-12-11	6.000 BIJ	P. van Dijk
Totaal	0	
Datum	Bedrag	Tegenpartij
02-01-12	-1.500 AF	P. van Dijk
30-01-12	1.500 BIJ	P. van Dijk
28-02-12	-1.000 AF	P. van Dijk
29-02-12	-1.000 AF	P. van Dijk
30-05-12	2.000 BIJ	P. van Dijk
Totaal	0	

Table 5: Verstreckte leningen aan de heer Van Dijk vanuit fractiebudget

3. Bevindingen (vervolg)

Aanschaf MacBook

Door de heer Van Dijk is in een met hem gehouden interview kenbaar gemaakt dat de heer Bosch na een daartoe genomen fractiebesluit in 2018 uit het fractiebudget een bedrag ad EUR 1.600 heeft ontvangen voor de aanschaf van een computer waarbij de afspraak was dat die in de fractiekamer van de PVV-fractie in Middelburg zou worden geplaatst, maar daar nooit heeft gestaan. Additioneel zou door de heer Bosch in 2019 vanuit het fractiebudget een beeldscherm zijn gekocht voor een bedrag ad EUR 1.399 die eveneens niet in de fractiekamer van de PVV in Middelburg zou staan. De heer Bosch heeft ter zake aangegeven dat deze apparatuur bestemd is voor gebruik door de PVV-Statenvractie maar door de ontstane situatie binnen de PVV-Statenvractie nog niet in de fractiekamer is geplaatst.

3. Bevindingen (vervolg)

3.5 Resumé

KPMG heeft administratief onderzoek verricht met betrekking tot de in de verantwoordingen van de besteding van de fractievergoedingen opgenomen kosten (inclusief onderliggende specificaties) welke ten laste van de fractievergoedingen zijn gebracht in de jaren 2011-2018. Naast een aantal algemene observaties ten aanzien van het ontbreken van enkele onderliggende bescheiden betrekking hebbende op kleine uitgaven (onder de EUR 100) en de aanwezigheid van 'grijze gebieden' waaruit het Provinciaal belang niet zondermeer blijkt, zijn navolgende specifieke observaties gedaan.

- In de administratie is een factuur uit 2018 aangetroffen waarbij de factuuromschrijving op verzoek van en/of met medeweten van de heer Van Dijk en de heer Bosch is aangepast om deze uitgaven ten onrechte ten laste van het fractiebudget te kunnen brengen.
- In geluidsfragmenten komt de wijze van het financieren van partijactiviteiten door middel van een zogenoemde U-bocht constructie met gebruikmaking van een vrijwilligersvergoeding tot uiting. De vrijwilligersvergoeding wordt bekostigd uit Provinciale middelen.
- Uit interviews en geluidsfragmenten komt tot uiting dat de werkzaamheden van verschillende PVV-fractiemedewerkers niet alleen het provinciaal belang diende en derhalve ten onrechte ten laste van het fractiebudget zijn gebracht.

De exacte omvang van de ten onrechte aan de fractiegelden gebrachte kosten is door het ontbreken van de benodigde onderliggende informatie niet meer te kwantificeren, met uitzondering van de factuur ter grootte van EUR 816,75.

Ten aanzien van deze declaraties is door zowel de heer Van Dijk als de heer Bosch aan ons kenbaar gemaakt dat de ander onjuiste declaraties bij de Provincie zou hebben ingediend.

De mogelijke onjuistheden zouden betrekking hebben op onder meer zowel het declareren van gemaakte reizen die zouden zijn gemaakt ten behoeve van achterbanbijeenkomsten, alsmede het declareren voor reiskosten waarbij is meegereden met iemand anders. De exacte omvang van de onjuiste declaraties is door het ontbreken van de benodigde onderliggende informatie lastig tot niet meer te bepalen, maar lijkt in omvang beperkt.

De handelingswijze binnen de PVV-fractie met betrekking tot de specifieke observaties en de observaties ten aanzien van de onjuiste declaraties zijn buiten het gezichtsveld en controlebereik van de Statenadviseur en de externe accountant verricht. Op grond van voor ons onderzoek beschikbaar gestelde informatie hebben wij geconstateerd dat door de administratie van de Provincie een nauwkeurige controle wordt uitgevoerd op de kosten welke ten laste van de fractievergoedingen zijn gebracht, evenals de juistheid van de door de individuele Statenleden ingediende declaraties voor zover het posten betreft die voor de Statenadviseur controleerbaar zijn.

4. Hoor en wederhoor

4. Hoor en wederhoor

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk is het wederhoorproces met betrokkenen en overige personen beschreven. Paragraaf 4.2 beschrijft het wederhoorproces met overige personen. In paragraaf 4.3 is het wederhoorproces met betrokkenen uiteengezet. Het wederhoorproces met opdrachtgever is tot slot in paragraaf 4.4 beschreven.

4.2 Wederhoor overige personen

De in deze rapportage opgenomen passages en bevindingen zijn voor zover deze betrekking hebben op overige personen op 28 juni 2019 ter wederhoor aan hen voorgelegd. Hieronder is per overige persoon het proces van wederhoor op hoofdlijnen weergegeven.

Huidige Statenadviseur

KPMG heeft op 3 juli 2019 een schriftelijke reactie verkregen van de huidige Statenadviseur. Alle punten zoals opgenomen in deze reactie zijn in beschouwing genomen en hebben geleid tot redactionele aanpassingen van het conceptrapport d.d. 28 juni 2019.

Voormalige penningmeester PVV-Statenfractie

KPMG heeft 3 juli 2019 een schriftelijke reactie verkregen van de voormalige penningmeester van de PVV-Statenfractie. Alleen die passages uit deze schriftelijke reactie die betrekking hebben op zijn eigen handelen, dan wel nalaten, zijn hieronder opgenomen. De observaties van de voormalige penningmeester ten aanzien van het handelen dan wel nalaten van betrokkenen zijn, gelet op het gegeven dat dit een persoonlijke mening betreft, niet in het rapport inbegrepen.

Ten aanzien van de ██████ factuur verstrekt de voormalige penningmeester navolgende:

“Nogmaals verklaar ik u hierbij dat ik als penningmeester de eerste omschrijving van de factuur van ██████ naar mijn beleving nooit heb gezien of gelezen. Bijna alle soorten, bonnetjes en andere vormen van facturen kwamen bij Van Dijk binnen en deze werden meestal uitgeprint door Van Dijk en op de wekelijkse fractie vergadering aan mij uitgereikt.

[...]

Ruim twee weken later kreeg ik op de fractievergadering van 9 april 2018 de factuur van Van Dijk met de mededeling, snel te betalen omdat hij al even openstond.

Omdat er toen naar mijn beoordeling geen vreemde of foute omschrijvingen instonden is er later in die week met Van Dijk telefonisch contact geweest dat die eerste factuur niet goed was en de factuur nu wel aan Provincie eisen voldeed. Vervolgens heb ik de factuur op 17 april 2018 betaald via de ING bank op dringende aanraden van Van Dijk.

Bij de beoordeling van deze factuur voldeed alles aan de eisen en omdat ik als penningmeester niet verantwoordelijk ben voor een omschrijven van een factuur is deze dan ook betaald.

Van Dijk is hier opdrachtgever aan ██████, dus verantwoordelijk voor alles wat voortvloeit aan deze factuur en niet Vincent Bosch of een penningmeester. Daarnaast ging ik uit van het vertrouwen van het handelen van Van Dijk.”

4. Hoor en wederhoor

4.3 Wederhoor betrokkenen

Op 28 juni 2019 heeft KPMG de integrale conceptrapportage in het kader van wederhoor verstrekt aan beide betrokkenen met het verzoek om een eventuele inhoudelijke reactie uiterlijk op 4 juli 2019 schriftelijk aan ons kenbaar te maken. Beide reacties zijn voor de gestelde deadline ontvangen. Naar aanleiding van deze reacties heeft KPMG vervolgvragen neergelegd bij betrokkenen ter verdere verduidelijking.

Wederhoor de heer V. Bosch

De heer Bosch heeft zijn reactie op het conceptrapport d.d. 28 juni 2019 op 3 juli 2019 schriftelijk aan ons kenbaar gemaakt. Wij hebben deze reactie in beschouwing genomen. Deze reactie is integraal opgenomen in bijlage B van dit rapport, behoudens de door ons geanonimiseerde persoonsgegevens in deze reactie. Deze reactie heeft tot één aanpassing in het conceptrapport geleid betreffende op het aantal salarisbetalingen aan een familielid van de heer Van Dijk die ten laste van de PVV-fractievergoedingen zijn gebracht. Voor de volledige reactie van de heer Bosch verwijzen wij naar bijlage B. Naar aanleiding van nieuwe feiten uit het wederhoor heeft KPMG op 4 juli 2019 additionele feiten ter wederhoor voorgelegd. De volledige reactie van de heer Bosch op de additionele feiten is, met uitzondering van bijlage 11, opgenomen in bijlage D.

Wederhoor de heer P. van Dijk

De heer Van Dijk heeft op 3 juli 2019 in reactie op de aan hem voorgelegde conceptbevindingen bezwaar gemaakt tegen het feit dat in de conceptrapportage geen melding was gemaakt van de aanschaf van computerapparatuur voor een totaalbedrag ad EUR 3.000 ten laste van het fractiebudget die fysiek niet in de fractiekamer van de PVV-fractie in Middelburg zou staan. Deze reactie heeft tot één aanpassing in het conceptrapport geleid betreffende op deze aanschaf.

Naar aanleiding van nieuwe feiten uit het wederhoor heeft KPMG op 4 juli 2019 additionele feiten ter wederhoor voorgelegd. Voor de volledige reactie van de heer Van Dijk verwijzen wij naar bijlage C, waarin de laatste reactie de dato 4 juli 2019 integraal is opgenomen.

4.4 Wederhoor opdrachtgever

Op 5 juli 2019 heeft KPMG de integrale conceptrapportage in het kader van wederhoor verstrekt aan opdrachtgever met het verzoek om een eventuele inhoudelijke reactie uiterlijk op 15 juli 2019 schriftelijk aan ons kenbaar te maken. Opdrachtgever heeft op 9 juli 2019 de reactie op het rapport aan KPMG kenbaar gemaakt. Dit heeft geleid tot één aanpassing in paragraaf 3.4 ten aanzien van de verstrekte leningen en één additionele toelichting in paragraaf 2.3.

Bijlagen

- A. Aanpassing factuur
- B. Schriftelijke reactie betrokkene (VB)
- C. Schriftelijke reactie betrokkene (PvD)
- D. Schriftelijke reactie betrokkene 5 juli 2019 (VB)

Bijlage A - Aanpassing factuur

From: [REDACTED]
Reply-To: [REDACTED]
Date: Wednesday, 21 March 2018 at 11:27
To: [REDACTED]
Subject: Factuurnummer 18130145

Geachte Peter van Dijk,

Graag verwijzen wij u naar de bijlage van dit e-mail bericht, hierin treft u onze factuur met nummer 18130145 van 21-03-2018 aan. Het PDF-bestand in de bijlage kunt u openen met Adobe Reader. Wij hopen u hiermee van dienst te zijn geweest en zien uit naar onze verdere samenwerking.

Mocht u graag/liever een factuur per post ontvangen, dan horen wij dit graag.

Met vriendelijke groet,

Bijlage: 1

[REDACTED]

PVV Zeeland
T.a.v. Peter van Dijk

Nederland

Clíentnummer	1000265	Naam	PVV Zeeland
Onderwerp	Factuur	Factuurnummer	18130145
Betreft	Website Tholen	Factuurdatum	21-03-2018

Website PVV Tholen - €500,-
Onderhoud en licenties voor de periode 01-03-2018 tot 01-03-2019 - €175,-

	aantal	tarief		totaal
[REDACTED] Diversen en Strippenkaart	1,00	€ 500,00	€	605,00
Onderhoud en licenties websites	1,00	€ 175,00	€	211,75

Total excl. BTW	€	675,00
BTW bedrag à 21 %	€	141,75
Totaal te voldoen incl. BTW	€	816,75

[REDACTED]

Bijlage A - Aanpassing factuur (vervolg)

Peter van Dijk

Van: Vincent Bosch [redacted]
Verzonden: woensdag 21 maart 2018 18:55
Aan: [redacted] Peter van Dijk
Onderwerp: Re: Fwd: Factuurnummer 18130145

Ik verzoek of de factuur aangepast kan worden conform afspraak, zodat het ten laste van het budget gebracht kan worden.

Met vriendelijke groet,

Vincent Bosch
Lid Provinciale Staten Zeeland
Lidstrekker PVV Tholen
[redacted]

Peter van Dijk

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 22 maart 2018 13:58
Aan: [redacted]
Onderwerp: Factuurnummer 18130145 aangepast
Bijlagen: Website Tholen-18130145_aangepast.pdf

Geachte Peter van Dijk,

Bijgevoegd sturen wij u de aangepaste factuur met nummer 18130145 van 21-03-2018. Mochten de aanpassingen niet volledig zijn dan horen wij dit graag.

Met vriendelijke groet,

Bijlage: 1

Bijlage B - Schriftelijke reactie betrokkene (VB)

woensdag 3 juli 2019

woensdag 3 juli 2019

Vincent Bosch

Reactie conceptrapportage feitenonderzoek d.d. 28 juni 2019 KPMG

De onderzoeksoepzet

In de samenvatting wordt aangegeven dat de scope van het onderzoek beperkt is tot "de wijze waarop de fractievergoedingen zijn aangewend door de PVV-Statenvructie en de declaraties van de individuele PVV-Statenvructen" en dat vervolgens administratief onderzoek plaatsgevonden heeft.

Opmerkingen

Ondergetekende maakt naar aanleiding van het door KPMG uitgevoerde feitenonderzoek zoals gerapporteerd in de conceptrapportage de volgende opmerkingen:

Op pagina 18 wordt gesproken over de achteraf niet meer vast te stellen juistheid van gedeclareerde "kosten koppen koffie en overige betalingen aan restaurants", wat onder meer onderdeel uitgemaakt heeft van het manifest van wantrouwen. In het manifest wordt door meerdere personen, die vanuit diverse hoedanigheden betrokken zijn geweest bij de Zeeuwse PVV, verklaard dat hierin onjuistheden zijn. In de interviews heb ik o.m. verklaard dat de heer Van Dijk door de fractie gewaarschuwd is dat de diverse declaraties buitensporig zijn en dat het niet juist is om afspraken met kandidaat raadsleden ten laste te brengen van het fractiebudget. Wij hebben hem gewezen op de mogelijkheid om de personen te ontvangen in de fractiekamer, waar ook naar hartelust koffie gedronken kan worden zonder dat dit kosten met zich meebrengt. Ik begrijp dat het veel werk kost om dit achteraf te verifiëren, maar met de reiskostendeclaraties van de heer Van Dijk ernaast (deze afspraken zijn immers gedeclareerd ook wat betreft de reiskosten) dunkt mij dat er een verband tussen de bonnen en afspraken gevonden moet kunnen worden, waaruit inherent volgt of een afspraak een gemeentelijk karakter had. Gevolg: zowel de reiskostendeclaratie als de declaratie ten laste van het fractiebudget zijn onrechtmatig.

Op pagina 19 wordt gesproken over de aangepast factuuromschrijving. In aanvulling op mijn verklaring die reeds is opgenomen, wil ik graag de historie nader duiden. Op 11 april 2017 omstreeks 20:09 is door mij – op eigen kosten en in eigen beheer – de website www.pvvtholen.nl aangevraagd bij [REDACTED] (zie bijlage 1) nadat duidelijk werd dat de PVV mee ging doen aan de gemeenteraadsverkiezingen en dat Tholen bij de 60 "uitverkoren" gemeenten behoorde. Sinds de campagne van PS2015-2019 ben ik verantwoordelijk voor de digitale media (Facebook, Twitter en website), destijds samen met de campagneleider [GEANONIMISEERD DOOR KPMG], die later i.v.m. gezondheidsredenen moest stoppen. In april 2017 is derhalve besproken in de fractievergaderingen dat ik deze rol ook op mij zou nemen ten aanzien van de gemeenteraadsfracties. Als voorgenomen

1

lijsttrekker voor de PVV in Tholen was het aan mij om voldoende kandidaten te werven en hiermee te spreken. Om dit mogelijk te maken zijn diverse Facebook-pagina's opgezet, waaronder die van de PVV Tholen omstreeks 8 december 2016 (bijlage 2). Toen bleek dat op de gemeente Tholen voldoende animo was, is de website pvvtholen.nl, evenals o.m. het e-mailadres kandidaat@pvvtholen.nl waarvia gecommuniceerd werd met kandidaten, in het leven geroepen. Als student informatica aan de Universiteit Antwerpen (UA), die reeds op de middelbare school websites bouwde met o.a. de content management systemen Joomla (gebruikt door [REDACTED]) en Wordpress was dit geen probleem.

Begin januari 2018 bleek echter dat er vanuit Den Haag "marsorders" waren gegeven om via het beheerbedrijf, mede gelet op de vele DDoS aanvallen waarmee de PVV wordt geconfronteerd, een website af te nemen onder www.pvv.nl (voor Tholen: tholen.pvv.nl). Dit kon dan aan een gereduceerd tarief (€500 excl. BTW en het onderhoudscontract). De heer Van Dijk heeft tot op heden altijd gehoor gegeven aan de marsorders uit Den Haag; zo zou ook aan deze opdracht gehoor gegeven moeten worden. Echter was ik het hier niet mee eens, daar ik dit prima in eigen beheer kon tegen een schijntje van voornoemd bedrag. Immers moest iedere (toekomstige) gemeenteraadsfractie al haar eigen campagne bekostigen, dan was dit een flinke kostenpost die zomaar opgedragen werd.

Van Dijk heeft toen gesteld dat zolang er maar PVV Zeeland op de factuur staat, deze ten laste gebracht kon worden van het fractiebudget en dat we ons daar verder geen zorgen om hoefde te maken. Zodoende zou voor de gemeente Terneuzen en Tholen een website opgezet worden en was ik verantwoordelijk voor het aanleveren van de content. In verband met omstandigheden is de website van de PVV Terneuzen nooit online gegaan.

Toen vervolgens op 21 maart 2018 de factuur kwam (gericht aan de heer Van Dijk, als de afnemer bij [REDACTED]), welke om 18:52 door de heer Van Dijk naar mijn persoon is doorgestuurd (bijlage 3) en bleek dat deze eveneens PVV Tholen vermeldde, heb ik vervolgens in opdracht van Van Dijk verzoek of deze aangepast kon worden, welke aangepaste factuur vervolgens door Van Dijk aan de penningmeester is gezonden om betaald te worden ten laste van het fractiebudget. De aangepaste factuur heb ik – totdat ik hiermee door jullie geconfronteerd werd op donderdag 20 juni 2019 – nooit gezien. Zoals blijkt uit de bijlagen op pagina 33 van het conceptrapport is de aangepaste factuur enkel gezonden aan de heer Van Dijk (als afnemer en cliënt van [REDACTED]), die de aangepaste factuur vervolgens aan de penningmeester ter betaling heeft doorgeleid (dit maal zonder mij in de CC). Hoewel ik dus het verzoek gedaan heb bij [REDACTED] de factuur te richten aan PVV Zeeland – nogmaals, in opdracht van Van Dijk – is hij uiteindelijk de persoon die de betalingsopdracht, voorzien van de aangepaste factuur, heeft uitgevaardigd. Hij zou het regelen en zo geschiedde.

Toekomstige facturen zijn overigens door mijzelf van mijn privérekening betaald (zie bijlage 4 (factuur [REDACTED] webmaster van de PVV) en 5 (betalingsbewijs internetbankieren ABN Amro privérekening V.L. Bosch)), net zoals alle andere campagnekosten door de raadsfracties zelf bekostigd moesten worden.

2

Bijlage B - Schriftelijke reactie betrokkene (VB)

woensdag 3 juli 2019

Op pagina 20 wordt over de geluidsopname d.d. 17 maart 2017 gesproken. Mijns inziens kunt u de passage “volgens de heer Bosch” verwijderen, daar objectief vast te stellen is dat dit fragment op die datum is aangemaakt. Immers heeft u beschikking over het originele M4A bestand, waarvan de – zogeheten – metadata gecontroleerd kan worden. In bijlage 6 heb ik een extract hiervan weergegeven, waaruit blijkt dat de opname is gemaakt met een Apple device draaiende iOS 10.2.1 op 17 maart 2017. Ook kunt u aan het einde horen dat [GEANONIMISEERD DOOR KPMG] en ondergetekende aanschuiven bij een informatiebijeenkomst van Campus Zeeland, waarvan te verifiëren is dat die op die datum heeft plaatsgevonden. Ik nodig u uit om de metadata van het bestand te bekijken.

Daarnaast betwist ik de stellingname van de heer Van Dijk dat er geen sprake is van een vooropgezette en bewuste actie om geld aan het fractiebudget te onttrekken. Uit het geluidsfragment – exact de laatste passage die getranscribeerd is op pagina 20 – blijkt immers dat er ten aanzien van deze verantwoording valsheid in geschrifte heeft plaatsgevonden: er is zomaar wat opgesteld om de vergoedingen te kunnen verantwoorden. Het “prachtige verhaal dat gemaakt is” is voorts door Van Dijk aangeleverd bij de Statenadviseur (blijkens de eerste alinea op pagina 21 van het conceptrapport) als verantwoording voor het onttrekken van de vrijwilligersvergoeding aan het fractiebudget.

In het fragment wordt in ieder geval duidelijk door Van Dijk verklaard dat er sprake is van “creatief boekhouden” om “het probleem dat er geen geld is” op te lossen omdat hij “geen zin had om het uit eigen zak te betalen”. Dat hij weet heeft van zijn wederrechtelijk handelen blijkt wel uit de passage dat “het nooit van z'n leven buiten welke kamerdeur dan ook [mag] komen” en we “het echt voor [ons] moesten houden”. Kortom, Van Dijk heeft willens en wetens gehandeld: er is sprake van kwaad opzet.

Ten aanzien van de vermelding “volgens de heer Bosch gehouden” op pagina 21 onder “Werkzaamheden fractiemedewerker(s)” dezelfde opmerking als hierboven. Daar de citaten uit dezelfde geluidsopname voortkomen verwijs ik u naar bijlage 6 en de metadata van het door mij toegezonden geluidsfragment. Idem dito voor de slotopmerking op pagina 22.

Daarnaast merk ik op dat het overzicht met betaald salaris op pagina 22 onvolledig is. Uit de verstrekte bankafschriften (zowel hard copy als digitaal door mij verstrekt) en de door de voormalig penningmeester verstrekte belastingaangiften en arbeidsovereenkomsten, kunt u opmaken dat sedert 24 april 2017 – direct na het stoppen van een andere medewerker – [GEANONIMISEERD DOOR KPMG], [REDACTED] Van Dijk, een vergoeding genoot ten laste van het fractiebudget. Daarnaast kunt u uit de betalingen opmaken dat per oktober 2017 – na het “weggewerkt hebben” van de toenmalig fractiemedewerker – [REDACTED] vergoeding verduubeld is. [REDACTED]

De verklaring van Van Dijk op pagina 23 betwist ik ten stelligste. In beginsel deed [REDACTED] absoluut geen provinciaal werk; sterker nog, het doel van de arbeidsovereenkomst – zo bleek later – [REDACTED]

3

woensdag 3 juli 2019

[REDACTED] Wel werd er vanaf moment één gezaagd aan de poten van de toenmalig fractiemedewerker. Dit met doel het vrijmaken van meer budget voor een loonsverhoging van zijn [REDACTED] (zie vorige paragraaf), immers – zo blijkt ook uit de geluidsopname dd 17 maart 2017 – had Van Dijk ernstig geld te kort. Ik citeer: “Nu moeten we rondkomen van enkel de Statenvergoeding. Dat is niet erg vet, maar volgende maand komt de Eerste Kamer er weer bij.”

Zodra de toenmalige fractiemedewerker uit haar functie ontheven was met daarbij een forse transitievergoeding, werd direct het salaris van zijn [REDACTED] verduubeld. Vanaf dat moment schoof [REDACTED] permanent – overigens zonder enig vooroverleg – aan bij fractievergaderingen (dit om korte notulen op te stellen). De opmerking dat [REDACTED] vier dagen per week werkte, waarvan twee voor de provincie, is te belachelijk voor woorden. Tot op heden hebben we geen flauw benul van wat [REDACTED] voor werkzaamheden ten behoeve van de provincie gedaan heeft, behalve het opstellen van de notulen tijdens de fractievergadering en het reserveren van de kamer (één e-mailtje sturen).

Uw opmerking dat het niet verboden is om familieleden in dienst te nemen (althans, in Zeeland nog niet) moge dan wellicht feitelijk correct zijn; wat daarentegen wel nietig is, is het eenzijdig opstellen en ondertekenen van een arbeidsovereenkomst waar de statuten van de stichting uitgaan van een gezamenlijke bevoegdheid. Van Dijk tekende eenzijdig de contracten met [REDACTED] en de addenda met de verhogingen. Daarnaast is er nooit iets besloten over de diverse verhogingen: dit ging allemaal uit van Van Dijk zelf. Ondergetekende is altijd fel tegenstander geweest van het in dienst nemen van de [REDACTED] gelet op de mediareel omtrent [REDACTED] (vandaar dat ik direct in 2017 bij de provincie aan de bel getrokken heb en het aanbod om ook [REDACTED] in dienst te nemen, altijd afgewezen heb) en ook [REDACTED] was tegenstander.

Op pagina 24 wordt gesproken over de declaraties door de Statenleden afzonderlijk. Dat de onjuistheid van de declaraties van Van Dijk achteraf moelijk vast te stellen is, betwist ik. Enerzijds kreeg zijn [REDACTED] een forse reiskostenvergoeding (€200 per maand na een tussentijdse verhoging/belastingtechnische aanpassing) en anderzijds declareerde Van Dijk zelf ook reiskosten met de auto. Diverse ondertekenaars van het manifest kunnen verklaren dat Van Dijk en [REDACTED] altijd samen reisden naar fractievergaderingen, klasjes en achterbanbijeenkomsten; de sporadische keren dat [REDACTED] eerder vertrok, reed hij met mij mee naar huis (dit lag immers op de route).

Op pagina 25 wordt door Van Dijk toegelicht dat hij in het kader van deze reizen wel degelijk kosten gemaakt heeft. Voor zover dit kosten zijn die [REDACTED] gemaakt heeft, kreeg [REDACTED] hiervoor al een riante onkostenvergoeding [REDACTED]

[REDACTED] hetgeen uit de diverse door ons aangeleverde salarisstroken opgemaakt kan worden. Hier is dus duidelijk onterecht door Van Dijk gedeclareerd. Voorts is er ook een periode waarin Van Dijk [REDACTED] Ook toen zijn er reiskosten met de auto gedeclareerd. Deze declaraties onverenigbaar met artikel 3 van de Verordening rechtspositie gedeputeerden, staten- en commissieleden Provincie Zeeland 2016. Daarnaast zijn er reiskosten met de auto gedeclareerd op

4

Bijlage B – Schriftelijke reactie betrokkene (VB)

woensdag 3 juli 2019

dagen dat Van Dijk met de trein reisde; dit was immers veel gunstiger dan het voordeeltarief dat hij via zijn NS-abonnement genoot (waarvan gemaakte reizen achteraf op te vragen zijn). Bovenstaand kwalificeert als valsheid in geschrifte, nu op de reiskostendeclaraties duidelijk aangegeven moet worden met welk vervoersmiddel gereisd is en deze ondertekend dient te worden.

Wat betreft mijn verklaring voor het opvoeren van meerdere declaraties op één dag (pagina 25), verzoek ik u de door mij reeds gegeven verklaring volledig op te nemen. Dit houdt dus in het feit dat wij o.a. een hond hebben met diabetes welke op vaste tijden gevoerd en geprikt moet worden. Daarnaast moeten ook de paarden verzorgd worden.

Ten aanzien van hetgeen op pagina 26 weergegeven word, ben ik alleszins blij dat de Statengriffier zich de inhoud van het gesprek goed herinnert, met name de onvrede over het aanstellen van [REDACTED] als medewerkster. Desondanks is de weergave van het gesprek ten aanzien van de geluidsfragmenten (en daarmee de financiële onregelmatigheden) onjuist. Er is mij van het gesprek destijds één voorval sterk bijgebleven: ik moest mijn telefoon laten zien om aan te tonen dat het gesprek met de toenmalig Statengriffier en de Statenadviseur niet ook opgenomen werd (wat overigens niet het geval was). Dit naar aanleiding van – in ieder geval – het benoemen van de fragmenten waaruit het creatieve boekhouden van Van Dijk, daarin door hem zelf verteld, zou blijken (dit betreft dezelfde opname als ik verstrekt heb aan KPMG). Verder kan ik mij vinden in de weergave van de gesprekken.

De verklaring van de heer Van Dijk op pagina 27 omtrent door hem uit het fractiebudget geleende bedragen, dunkt me erg onwaarschijnlijk, daar hij in o.a. (fractie)vergaderingen meermaals verklaard heeft dat de PVV-fractie "ontiegelijk op haar falie gehad heeft en dit (een lening uit het fractiebudget) nooit meer mocht voorkomen". Nu heeft dit voorval zich afgespeeld voor mijn tijd als Statenlid, noch fractielid, maar lijkt het me – in het kader van zorgvuldigheid, passend binnen de diepgravendheid van dit onderzoek – noodzakelijk om in ieder geval te verifiëren bij de toenmalige Statengriffier en Statenadviseur, mogelijk zelfs bij toenmalig PVV-Statenleden voor zover die hier überhaupt weet van zullen hebben, dat de lezing van Van Dijk klopt, in plaats van deze – zoals nu wel gebeurt – eenzijdig over te nemen. Eveneens in het belang van de Staten in zijn geheel, nu hiertoe een precedent is (/lijkt) geschapen dat er bedragen geleend kunnen worden uit het fractiebudget, zolang deze maar voor het boekjaar c.q. de Statenperiode, volledig terugbetaald zijn.

In het algemeen worden er opmerkingen geplaatst door Van Dijk dat de Statengriffier, dan wel Statenadviseur, ingestemd heeft met diverse handelingen. Deze uitspraken laat ik voor rekening van Van Dijk, nu ik hier geen onderdeel van uitgemaakt heb en geen kennis van draag. Overigens wil ik wel opmerken dat, in het kader van een feitenonderzoek, het mij op z'n plaats lijkt dat er getracht wordt deze

5

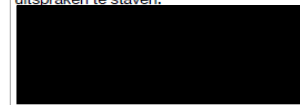
woensdag 3 juli 2019

stellingnames diepgravender te onderzoeken dan "het toetsen van de plausibiliteit van door de Statenleden aan de Statenadviseur verstrekte informatie" zoals destijds door de provincie is getoetst.

Ik ga ervan uit dat de bovenstaande opmerkingen, voor zover van toepassing, overeenkomstig in beschouwing genomen worden bij de inleiding, samenvatting en het resumé/de conclusies.

Tot slot wil ik nog opmerken dat het manifest van wantrouwen door meerdere mensen is opgesteld en ondertekend. De interviews zijn nu met name op ondergetekende gericht en tot op zekere hoogte [GEANONIMISEERD DOOR KPMG].

In een e-mail heb ik de contactgegevens van [GEANONIMISEERD DOOR KPMG], verstrekt, maar thans blijkt dat hij niet geconsulteerd is. De heer [GEANONIMISEERD DOOR KPMG], heeft sinds juni 2017 (bijlage 7) de fractievergaderingen bijgewoond als fractievoolger en is, na gekozen te zijn als raadslid in de gemeente Terneuzen, aan blijven schuiven als kandidaat Statenlid en uit zijn hoedanigheid als fractievoorzitter, tot vlak voor de vaststelling van de kandidatenlijst PS2019. Lange tijd behoorde hij dan ook tot het lijstje met vertrouwelingen en vanuit die positie heeft hij meerdere observaties kunnen doen. Vanuit zorgvuldigheidsoogpunt lijkt het me goed dat [GEANONIMISEERD DOOR KPMG]alsnog geconsulteerd wordt om door ons gedane uitspraken te staven.

Vincent Bosch, [REDACTED] 3 juli 2019

Bijlage B - Schriftelijke reactie betrokkene (VB)

Bijlage 1

Van: [REDACTED]
Onderwerp: Registratie pvvtholen.nl website
Datum: 11 april 2017 om 20:09
Aan: [REDACTED]

VB

Geachte gewaardeerde klant,

Ons systeem heeft zojuist de domeinnaam pvvtholen.nl geregistreerd. De domeinnaam is nu actief in uw klantenpaneel, u kunt de domeinnaam nu beheren via uw klantenpaneel.

HOE KAN IK MIJN DOMEINNAAM BEHEREN?

1. Bezoek uw klantenpaneel [REDACTED]
2. Klik links in het menu op "Domeinnamen".

WAT ZIJN MIJN KLANTGEGEVENS?

Het e-mailadres waarmee u kunt inloggen in uw klantenpaneel is: [REDACTED] Uw klant nummer is [REDACTED]

Moet u uw wachtwoord vergeten zijn, dan kunt u gebruik maken van de volgende pagina:

Als u vragen heeft dan kunt u reageren op onze e-mail, wij helpen u graag verder.

Met vriendelijke groet

[REDACTED]

Bijlage B - Schriftelijke reactie betrokkene (VB)

Bijlage 3

Van: Peter van Dijk [redacted]
 Onderwerp: Pdf: Factuurnummer 18130145
 Datum: 21 maart 2018 om 18:52
 Aan: [redacted] Vincent Bosch [redacted]

Verstuurd vanaf mijn iPad

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [redacted]
 Datum: 21 maart 2018 11:27:36 CET
 Aan: [redacted]
 Onderwerp: Factuurnummer 18130145
 Antwoord aan: [redacted]

Geachte Peter van Dijk,

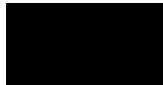
Graag verwijzen wij u naar de bijlage van dit e-mail bericht, hierin treft u onze factuur met nummer 18130145 van 21-03-2018 aan. Het PDF-bestand in de bijlage kunt u openen met Adobe Reader. Wij hopen u hiermee van dienst te zijn geweest en zien uit naar onze verdere samenwerking.

Mocht u graag liever een factuur per post ontvangen, dan horen wij dit graag.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Bijlage: 1

PPV Zandrad

T.a.v. Peter van Dijk

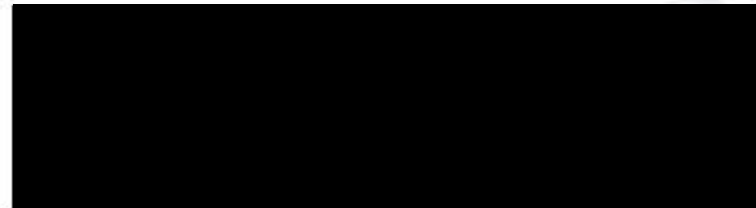
Nederland

Clientnummer	300045	Naam	PPV Zandrad
Ordernr	Factura	Factuurnummer	18130145
Bedrijf	Wolfsde Thelma	Periode/datum	21-03-2018

Wolfsde PVV Thelma - 4001
 Oudeboordse Bosdijk v.o.l.g.e. postbús 81 05 3018 en 81 45 2819 - 075

Geachte Dorothea en Stiggebrecht	1,00	€	500,00	€	145,00
Zakdoelraad en locatie-verbod	1,00	€	175,00	€	211,75

Totaal excl. BTW	€	675,00
BTW bedrag 21 %	€	141,75
Totaal te betalen incl. BTW	€	816,75

Factuur

Bijlage B - Schriftelijke reactie betrokkene (VB)

Bijlage 4

PVV Tholen
t.a.v. V.L. Bosch

Btw nr. :

Factuur

Kenmerk :

Klantnummer : DB70019
Factuurnummer : 180013
Factuurdatum : 31-05-2018
Contact Persoon : V.L. Bosch

Betalingstermijn : 30 dagen

Aantal	Omschrijving	Prijs/st [€]	Totaal [€]
1	Installatie Website	45,00	45,00
1	SSL Certificaat (1jaar)	30,00	30,00

Totaal excl BTW € 75,00

BTW Hoog 21% (€ 75,00) € 15,75

Te betalen € 90,75

Het factuurbedrag s.u.b. uiterlijk op 30-06-2018
overmaken op [redacted] rekening [redacted]
onder vermelding van uw factuurnummer (180013).

Bijlage 5

VL BOSCH

Privatrekening

Bij- en afschrijvingen

In behandeling

Afgekeurd

Gepland en periodiek

Incasso's

Q [redacted]

Bij

Af

Selecteer een periode

17 juli 2018

- 90,75

SEPA IDEAL

IBAN: [redacted]

BIC: [redacted]

Naam [redacted]

Omschrijving

[redacted] Factuur 180013 m

Kenmerk: 17-07-2018 23:32 [redacted]

Tegenrekening

Rekeningnummer [redacted]

Rekeningdatum 17 jul. 2018

Saldo na boeking [redacted]

Print overboeking

Bijlage B - Schriftelijke reactie betrokkene (VB)

Bijlage 6

TAGS

Creation Time	2017-03-17T13:26:13.000000Z
Language	und
Handler Name	Core Media Audio

FORMAT

Nb Streams	1
Nb Programs	0
Format Name	mov,mp4,m4a,3gp,3g2,mj2
Format Long Name	QuickTime / MOV
Start Time	0.044
Duration	3948.351667
Size	31901478
Bit Rate	64637
Probe Score	100
Major Brand	M4A
Minor Version	0
Compatible Brands	M4A mp42laom
Creation Time	2017-03-17T13:26:13.000000Z
I Tun Smpb	00000000 00000840 000003D0 00000000B4BDBF0 00000000 00000000 00000000 00000000 00000000 00000000 00000000 00000000
Encoder	com.apple.VoiceMemos (iOS 10.2.1)

Bijlage 7

Van: Bosch V.L. (Vincent) [REDACTED]
 Onderwerp: Fractievergaderingen FVV Zeeand
 Datum: 1 juni 2017 om 23:51
 Aan: [GEANONIMISEERD DOOR KPMG]

Beste [GEANONIMISEERD DOOR KPMG],

Zoals zojuist besproken tijdens het Klasje, heb ik met de andere Statenleden kortgesloten dat je vanaf nu iedere woensdag bent uitgenodigd voor onze fractievergaderingen, welke plaatsvinden in de Isabelle van der Stringekamer (waar voorheen de Klasjes waren). Dit in ieder geval voor een periode tot de herfstvakantie, waarop een korte evaluatie van beide kanten plaats zal vinden of we met elkaar verder willen. Als je de inbreng uit het Klasje zo voortzet, verwacht ik daar eigenlijk geen problemen en is dat meer een formaliteit.

Ik zal ervoor zorgen dat je vanaf nu de uitnodigingen, voorzien van de agenda, toegestuurd krijgt. Als je me nog even je mobiele nummer stuurt, zal ik je ook in de app-groep plaatsen. Niet dat hier vaak iets voorbijkomt, maar toch handig voor snelle mededelingen e.d.

Tot woensdag!

[GEANONIMISEERD DOOR KPMG],
 06.XXXXXXXX

PS: [GEANONIMISEERD DOOR KPMG] is vanaf volgende week ook weer uitgenodigd om aan te schuiven bij de fractievergaderingen: jullie kunnen dus eventueel carpoolen. Voor haar gelden overigens dezelfde voorwaarden.

Bijlage C – Schriftelijke reactie betrokkene (PvD)

“Hierbij stuur ik u mijn reactie op de conceptrapportage:

In de beide gesprekken met KPMG die ik heb gehad heb ik melding gemaakt van de aankoop door de PVV Zeeland fractie van een MacBook van de heer Bosch (betaald d.d. 20-11-2018).

Er is toen een bedrag van €1600,00 aan hem overgemaakt.

In de fractievergadering waar over de aankoop is besloten, is ook uitdrukkelijk afgesproken dat deze MacBook dan ook direct in de fractiekamer in Middelburg zou worden geplaatst, zodat alle fractieleden er over konden beschikken.

Na vele, herhaalde, verzoeken in de fractievergadering staat dit MacBook tot op de dag van vandaag NIET in de fractiekamer. Ik, en met mij ook anderen, twijfelen inmiddels sterk aan het bestaan van dit MacBook!

De heer Bosch had toegezegd dit MacBook te zullen gebruiken voor allerlei filmpjes en promotie voor de verkiezingscampagne. Dit argument was zeer belangrijk voor de fractie om tot koop te besluiten.

Niemand heeft echter iets gemerkt van deze activiteiten! Sterker nog, de heer Bosch heeft zich categorisch aan praktisch alle campagne activiteiten onttrokken.

Vervolgens heeft hij, ZONDER FRACTIEBESLUIT, op 11.februari 2019, op eigen initiatief, nog een bijpassend Apple beeldscherm aangeschaft vanuit het fractiebudget ter waarde van €1399,—.

Ook deze aankoop heeft niemand van de fractie ooit gezien!! Ik maak hierbij ernstig bezwaar dat deze “verdwijning” van fractie eigendommen ter waarde van bijna €3000,00 in het rapport onvermeld is gebleven!!!

Ten aanzien van de vrijwilligersvergoeding van €150,00 wijs ik met klem een U-bocht constructie van de hand!

Eind 2013/begin 2014 is gesproken over deze vergoeding zonder enig verband met een link naar de verkiezingen van maart 2015.

Betrokkene heeft eind 2014/begin 2015 uit eigen beweging besloten om geld te doneren aan de PVV Zeeland, zoals met hem meerdere andere begunstigers.

Ten aanzien van de geluidsfragmenten nog het volgende:

Iedereen die mij goed kent weet dat ik dit soort verhalen heel beeldend weer kan geven en er graag een schepje bovenop doe. Zo ben ik al mijn hele leven.

Ik maak er graag een spannend en smeug verhaal van. Dat heeft dan ook niets te maken met een feitenrelaas.

Dat ik dat gedaan heb was ook in het absolute vertrouwen in mijn fractiegenoten en de wetenschap dat er een langjarig “herenakkoord” lag dat dit soort anekdotes binnen de kamer zouden blijven.

Dat fractiegenoten blijkbaar al jaren in het geniep geluidsopnamen hebben gemaakt had blijkbaar maar 1 doel.

Peter van Dijk moest, liefst zo snel mogelijk, van het toneel verdwijnen!

[REDACTED]

Dit is de essentie van alle vuilspuiterij en de lastercampagne tot nu toe!!

Ten aanzien van de fractiemedewerker het volgende:

Mijn [REDACTED] is van april 2017 tot en met september 2017 fractiemedewerker geweest voor [REDACTED] n de week.

Van oktober 2017 tot en met maart 2019 was [REDACTED] dit voor 2 dagen in de week tegen een normale vergoeding. Die 2 dagen werd er volledig gewerkt voor de fractie en dan met name voor statenlid [REDACTED] en mij.

Op andere dagen was [REDACTED] uiteraard veel bezig met campagne activiteiten. Dat deed [REDACTED] trouwens al sinds 2006 toen [REDACTED] officieel vrijwilliger werd bij de PVV.

Werk voor de gemeenteraadsverkiezingen heeft [REDACTED] ook gedaan, uiteraard als PVV vrijwilliger, maar dat was voor maart 2018.

Ik vertrouw erop dat u bovenstaande, onverkort, zult weergeven in het eind rapport.

Met vriendelijke groet,

Peter van Dijk”

|

Bijlage D - Schriftelijke reactie betrokkene (VB)

De volgende reactie kunt u opnemen als addendum op de reeds geleverde reactie d.d. 3 juli 2019:

Addendum – reactie passage “Aanschaf Macbook”

De relevantie van deze passage ontgaat mij volledig, nu het onderzoek toeziet op de onrechtmatigheid van gedane uitgaven. De fractie heeft in 2018 besloten te willen investeren in een Macbook en andere accessoires om mee te kunnen gaan in de beweging dat steeds meer digitaal geschiedt en de content daarvoor gecreëerd moet worden, hetgeen potente apparatuur vereist. Hiertoe is op 12 november 2018 een notitie opgesteld (bijlage 8) door ondergetekende, welke is voorgelegd aan [GEANONIMISEERD DOOR KPMG] in zijn hoedanigheid van statenadviseur financiën en dit voorts geaccordeerd heeft (bijlage 9). De afspraak was dat de Macbook voor gebruik door een nog in te huren stagiair, dan wel andere medewerk(st)er, op de fractiekamer geplaatst zou worden. Omdat de fractie het zonde vond het apparaat in de tussentijd onbenut te laten, en de [GEANONIMISEERD DOOR KPMG] van Van Dijk aangaf er niet mee te kunnen en willen werken, heb ik de Macbook met enige regelmaat gebruikt tijdens werkzaamheden t.b.v. de fractie. Daarbij komt dat er nog een zogeheten security lock besteld moest worden, opdat de laptop vastgemaakt kan worden aan het bureau (anti-diefstal) hetgeen besteld is op 6 februari 2019 met een verwachte verzenddatum van 20 februari 2019 (bijlage 10), zonder welke de laptop niet in de fractiekamer bevestigd en dus ook niet geplaatst kon worden.

In de drukke verkiezingsweken van maart 2019 is het er vervolgens niet meer van gekomen en direct daaropvolgend is de situatie dusdanig geëscaleerd dat ondergetekende ook enige tijd geen toegang gehad heeft tot de fractiekamer. Immers werden wij verhuisd, waarna Van Dijk weigerde mij, noch [GEANONIMISEERD DOOR KPMG], de nieuwe sleutel te verschaffen. Wat Van Dijk voorts niet vermeldt, is dat er ook door de fractie besloten is een (film)camera aan te schaffen ter completie van dit traject, maar door de ontstane situatie eveneens nog niet gebeurd is.

Wat betreft laptops zie ik graag de volgende opmerking toegevoegd aan de betreffende passage: onze eerste fractiemedewerkster, [GEANONIMISEERD DOOR KPMG], heeft ook een laptop en later daarnaast een Windows tablet (merk Asus) gehad t.b.v. haar werkzaamheden. Na het beëindigen van haar dienstcontract is deze tablet ingeleverd bij Van Dijk; de laptop is overgegaan naar haar vervangster ([GEANONIMISEERD DOOR KPMG]). In de – ongeveer een half jaar later – gevoerde procedure om het dienstverband met deze medewerkster ([GEANONIMISEERD DOOR KPMG]) voortijdig te beëindigen, is ondergetekende naar haar thuisadres geweest (in het bijzijn van een medewerker van onze advocaat) om spullen toebehorend aan de fractie op te halen (hiervan is door deze medewerker een ontvangstbevestiging opgemaakt: bijlage 11). Op de terugreis zijn de ingenomen spullen door mij afgeleverd bij Van Dijk thuis, in zijn hoedanigheid van fractievoorzitter, waaronder een laptop van het merk Acer met serienummer [REDACTED]. De [GEANONIMISEERD DOOR KPMG] van Van Dijk heeft echter voor het notuleren gebruik gemaakt van weer een andere laptop (een laptop van het merk Dell, welke ik nog in orde gemaakt heb (o.a. toevoegen e-mailadressen PVV en installatie van Office)). De Acer laptop en de Asus tablet zijn – ondanks dat zijn [GEANONIMISEERD DOOR KPMG] hier geen gebruik van maakte – tot op heden niet door Van Dijk aan de fractie geretourneerd, maar moeten zich nog wel onder Van Dijk bevinden. Ook deze apparatuur is eigendom van de fractie PVV Zeeland.

Met vriendelijke groet,
Vincent Bosch|

Bijlage 8

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID ZEELAND

NOTITIE

Aan: [GEANONIMISEERD DOOR KPMG] – Statengriffie medewerker financiën

Van: fractie PVV Zeeland

Inzake: Aanschaf Macbook Pro van fractiebudget

Datum: maandag 12 november 2018

Gezien de verantwoording aan de achterban steeds meer via digitale weg geschiedt en daartoe de nodige (beeld)materialen (flyers, foto's, logo's, filmpjes etc.) gemaakt moeten worden, heeft onze fractie behoefte aan een laptop die aan dit vereiste kan voldoen. Ons oog is daarbij gevallen op een Apple Macbook Pro, zij het dat deze in de aanschaf nogal in de kosten lopen.

Omdat Apple producten een lange levensduur kennen en de ondersteuning goed is, in die zin dat bij eventuele problemen er voldoende onderdelen beschikbaar zijn en Apple daarnaast regelmatig haar verantwoordelijkheid neemt en jaren later nog (gratis) reparatieprogramma's opzet, hebben wij overwogen om een tweedehands Macbook Pro 15 inch aan te schaffen, te weten het mid-2015 model (MLT2N/A) met een 2,5Ghz quad core i7 processor, 16GB Ram geheugen, 512GB SSD opslag en een AMD Radeon M370x dedicated grafische kaart. Dit model zal de komende jaren prima instaan zijn om de fractie van dienst te zijn. De Thunderbolt aansluiting maakt het immers mogelijk om de levensduur op te rekken door externe randapparatuur middels een supersnelle connectie met de computer te verbinden. Zelfs de videokaart is hiermee te upgraden, namelijk door een externe videokaart in eGPU-enclosure (later los aan te schaffen) aan te sluiten.

Om de prijs te bepalen, hebben we gebruik gemaakt van de website mac2sell.net, die aan de hand van de specificaties, een objectieve prijs bepaalt voor tweedehands Apple producten. Ter vergelijking hebben we daarnaast alle actueel beschikbare Macbooks van dit type die op Marktplaats staan en de prijs van een zogenaamd refurbished (opgeknapt) model, geïnventariseerd. (zie bijlagen)

De Mac2sell waarde komt uit op €1740, de prijzen op Marktplaats variëren tussen de €1850,- en €1399,- (e.e.a. ook afhankelijk van zichtbare schades etc.) en een refurbished model wordt verkocht voor €1750,-. Dit alles in acht genomen, lijkt het ons alleszins redelijk om betreffende Macbook over te nemen voor €1600,-. De doos en factuur (zie bijlage) zijn nog beschikbaar.

Graag krijgen we bevestigd of we deze aanschaf ten laste van het fractiebudget mogen brengen?

Bijlage D - Schriftelijke reactie betrokkene (VB)

factuur

V. Bosch

klantnummer 177 98 282 factuurdatum 21-09-2015
 factuurnummer 2012497597 ordernummer 94016637

ARTIKELNR.	OMSCHRIJVING	MAAT	AANTAL	BEDRAG (incl.btw)	BTW
61-04-80	MacBook Pro 15,4 inch (MJLT2N/A) Kleur: Zilver	000	1	2789.05	21%

verzendkosten 9,95 21%

TOTAALBEDRAG INCL BTW • 2799.00

totaalbedrag excl BTW 2313.22
 BTW 21% 485.78

Je hebt gekozen voor betaling via je **ba/ans**rekening.
 Eventueel gedane betalingen en ingewisselde cadeaubonnen zijn al in mindering gebracht. Deze kun je terug vinden op [redacted] bij Rekeningoverzicht.

De algemene voorwaarden vind je onderaan op [redacted]
 Deze factuur kun je altijd terugvinden op [redacted]

Bijlage D - Schriftelijke reactie betrokkene (VB)

Bijlage 9

Van: [GEANONIMISEERD DOOR KPMG]@zeeland.nl
 Onderwerp: RE: MacBook Pro ten laste van fractiebudget
 Datum: 16 november 2018 om 10:01
 Aan: Bosch V.L. (Vincent) vl.bosch@zeeland.nl

Beste Vincent,

Wat mij betreft geen probleem. Past binnen de verordening. Ik neem aan dat de penningmeester akkoord is en dat er voldoende middelen zijn.

Met vriendelijke groet,

[GEANONIMISEERD DOOR KPMG] | Statengriffier
 T. | M. | E. [GEANONIMISEERD DOOR KPMG]

Provinciehuis | Abdij 6, 4331 BK Middelburg | +31 118 631011
 Postbus 6001, 4330 LA Middelburg | www.zeeland.nl | @proyzeeland | facebook.com/provinciezeeland | instagram.com/provinciezeeland | dataportaal.zeeland.nl

Van: Bosch V.L. (Vincent)
Verzonden: maandag 12 november 2018 13:35
Aan: [GEANONIMISEERD DOOR KPMG] @zeeland.nl
CC: [GEANONIMISEERD DOOR KPMG] @zeelandnet.nl
Onderwerp: MacBook Pro ten laste van fractiebudget

[GEANONIMISEERD DOOR KPMG].

Enige tijd geleden hebben we besproken of het mogelijk zou zijn om een MacBook Pro, tweedehands, ten laste van het fractiebudget aan te schaffen. Inmiddels heb ik de tijd gevonden om onderhavige notitie (inclusief bijlagen) op te stellen.

Kun je ons bevestigen dat dit (overname voor €1600,-) akkoord is?

Met vriendelijke groet,

Vincent Bosch
 Lid Provinciale Staten Zeeland | PVV
 Lid gemeenteraad Tholen | PVV
 Fractievoorzitter Partij Voor de Vrijheid (PVV) Tholen
 [GEANONIMISEERD DOOR KPMG]

Bijlage 10

SHAPEWAYS × STRATASYS FULL COLOR, MULTI MATERIAL! [LEARN MORE](#)

DESIGN MAKE SELL

SHAPEWAYS

EXPLORE

SIGN IN

Feb 6, 2019

Order Placed

Processing

2

In Production

3

Feb 20, 2019

Estimated Ship Date

4

Thank you! Your order has been placed and a receipt will be emailed to you shortly.

Order #2825852

[Contact Us](#) [Order Again](#)

Shipping Address		Billing Address											
Partij Voor de Vrijheid Zeeland Tel: [GEANONIMISEERD DOOR KPMG] Netherlands		Partij Voor de Vrijheid Zeeland [GEANONIMISEERD DOOR KPMG] Netherlands											
ITEM	QTY	TOTAL	STATUS										
 MacBook Pro Lock Polished Bronzed-Silver Steel	1	€33.19 (incl. €3.92 for priority and €0.65 for processing)	<table border="1"> <tr> <td>1</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Processing</td> <td>Pre-Production</td> <td>In Production</td> <td>Packing</td> <td>Complete</td> </tr> </table>	1	0	0	0	0	Processing	Pre-Production	In Production	Packing	Complete
1	0	0	0	0									
Processing	Pre-Production	In Production	Packing	Complete									
Value Shipping:		€6.08											
Sub-Total:		€39.27											
Tax:		€8.25											
Order Total:		€47.52											
Paypal - EUR:		- €47.52											
Amount Due:		€0.00											

Contact

